

UTKAST
til høringsdokument for
utvidelse av Saltfjellet-Svartisen
nasjonalpark, Nordland fylke
Til faglig gjennomgang
i Miljødirektoratet
Høsten 2013

Forord

Saltfjellet – Svartisen nasjonalpark ble opprettet ved kongelig resolusjon 8. september 1989. Nasjonalparken dekker areal i kommunene Saltdal, Beiarn, Bodø, Meløy, Rødøy og Rana i Nordland. Samtidig med opprettelsen av nasjonalparken ble Gåsvatnan landskapsvernområde, Saltfjellet landskapsvernområde og Storlia naturreservat opprettet. Semska-Stødi naturreservat ble også revidert og opprettholdt. I forbindelse med erstatningssakene etter vern ble grensene i Storlia naturreservat flyttet, noe som innebar at Storlia naturreservat ble redusert i forhold til det opprinnelige vedtaket. Seinere er også naturreservatene Dypen, Blakkådalen og Fisktjørna opprettet med grense til nasjonalparken/landskapsvernområdene. Láhko nasjonalpark ble vedtatt i desember 2012 og grenser mot Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Dette dokumentet tar for seg forslag til utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Rødøy og Rana kommuner, samt utvidelse i Gåsvatnan landskapsvernområde på grensen mellom Bodø og Saltdal kommune.

Dokumentet må leses i sammenheng med følgende dokumenter:

- Revisjon av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med tilgrensende verneområder
- Forslag til forvaltningsplan for områdene på Saltfjellet

Fylkesmannen var forvaltningsmyndighet for verneområdene på Saltfjellet fram til etablering av Midtre Nordland nasjonalparkstyre i 2010.

Siden vernet ble opprettet er også naturvernloven opphevet og erstattet av naturmangfoldloven. Dette skjedde i 2009.

Forslaget til utvidelse omfatter arealer i elvestrengene i Tespa og Bjøllåga, Blakkådalen, Austerdalsvatnet, Glomdalen og Melfjordens nordside. Når det gjelder Melfjordens nordside foreligger det to ulike forslag til avgrensning. Verneplanen skal bidra til å sikre de store natur- og landskapsverdiene i området slik at også kommende generasjoner kan få oppleve disse unike naturområdene med få menneskelige inngrep og rik berggrunn og flora.

Avgrensningen av verneforslaget er gjort etter en avveining mellom verneverdier, brukerinteresser og mulige negative konsekvenser et vern vil kunne ha. Det er lagt sterk vekt på å sikre kjente verneverdige naturforekomster og helhetlig landskapsrom.

Kartleggingene

Det er ikke gjennomført en full konsekvensutredning i området, mer om dette i kap 1.3. De kartleggingene som er gjennomført viser at området har klare verneverdier i forhold til både landskap, geologi, naturtyper, botanikk og friluftsliv. Lokal og sentral høring foregår i samme tidsrom og forslaget til vern er på høring fra **dd.mm.åå til dd.mm.åå. Det er avtalt egne høringsfrister for kommunene.**

Medvirkning

Fylkesmannen har tilstrebet god medvirkning og arbeider derfor etter omtrent samme regler som for kommunale planer etter plan- og bygningsloven i dette planarbeidet. Videre er reglene i

naturmangfoldlovens § 34 og 41-43 og rundskriv T-3/99 *Naturvernloven*.
Saksbehandling etter naturvernloven lagt til grunn.

Det er avholdt egne oppstartsmøter med kommunene, folkemøter i de berørte kommunene i forbindelse med høringene og enkeltmøter med berørte grupper som har bedt om det.

Fylkesmannen har også fulgt konsultasjonsordningen med Sametinget, jfr *Avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder* av 31.01.07. Det har vært gjennomført konsultasjoner med Sametinget og på den bakgrunn ble det opprettet et eget arbeidsutvalg for verneplanen. For sammensetting og mandat for arbeidsutvalget se vedlegg 14 og 15.

Arbeidsutvalget har hatt 3 møter i 2013, Det vil ellers avholdes de møter som er nødvendig ut fra saksbehandlingen eller etter ønske fra involverte.

Høringsdokumentet

Dokumentet er delt i 3 deler.

- Del A inneholder beskrivelse av arbeidet med utvidelsen og en kort gjennomgang av hovedtrekkene og konsekvenser
- Del B inneholder forslag til oppdatert forskrift og avgrensning

- Del C inneholder kart og andre vedlegg

Tilbakemelding og frist

Alle som er berørt eller har meninger om planforslaget er velkomne til å uttale seg. Fylkesmannen oppfordrer alle til å bruke muligheten til å komme med innspill enten man er enig eller uenig i forslaget. Vi ønsker spesielt tilbakemeldinger på forslag til avgrensning og forskriftene. Det er viktig å begrunne innspillene. I forbindelse med høringen skal det holdes åpne lokale informasjonsmøter, i tillegg til egne møter med kommunene. Møter vil bli annonsert i lokalavisene (Avisa Nordland, Meløyavisa og Rana Blad) og på Fylkesmannens hjemmesider på internett www.fmno.no

Høringsuttalelser sendes til:

Fylkesmannen i Nordland
Moloveien 10
8002 Bodø

Eller pr e-post til

postmottak@fmno.no med kopi til
fmnokma@fmno.no og
fmnoobj@fylkesmannen.no

**Frist for å gi uttalelse til høringen er
dd.mm.åååå**

**Verneplanen forventes behandlet av
Regjeringen i 20??**

Innholdsfortegnelse

Forord	2
DEL A	6
Innledning og arbeidsform	6
1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn for arbeid med utvidelse i Rana og Rødøy	7
1.2 Bakgrunn for revisjon av eksisterende vern	7
1.3 Om planområdet	7
1.3.1 Administrative og demografiske forhold	7
1.3.2 Nordland Fylke	7
1.3.3 Rana kommune	8
1.3.4 Rødøy kommune	8
1.3.5 Verneplanens ytre grenser	8
1.4 Lovgrunnlaget for planarbeidet	10
1.5 Mål for planarbeidet	10
1.5.1 Stortingsmelding 37 (2000-2001)	10
1.5.2 Planområdet	12
1.6 Arbeidsform	13
1.6.1 Hva har skjedd så langt	13
1.6.2 Saksgangen videre	14
2 Beskrivelse av planområdet for vern – verneverdier og brukerinteresser	15
2.1 Miljøverdier	15
2.1.1 Østre delområde - Blakkådalen og elvestrengene i Tespa og Bjøllåga	15
2.1.2 Det midtre delområdet – Glomdalen og Austerdalsvatnet	16
2.1.3 Det vestre delområdet – Storvatnområdet, samt nordsida av Melfjorden med Stelåvatnan og elvene Nattmoråga, Indre- og Ytre Stelåga og ned til Melfjorden	19
2.1.4 Samlet vurdering av området	20
2.2 Brukerinteresser og eksisterende inngrep	20
2.2.1 Østre delområde – Blakkådalen og elvestrengene i Tespa og Bjøllåga	20
2.2.2 Det midtre delområdet – Glomdalen og Austerdalsvatnet	22
2.2.3 Det vestre delområdet – Storvatnområdet, samt nordsida av Melfjorden med Stelåvatnan og elvene Nattmoråga, Indre- og Ytre Stelåga og ned til Melfjorden	23
DEL B	26
Forslag til vern	26
3 Forslag til vern – tilrådning fra Fylkesmannen	27
3.1 Valg av verneform	27
3.2 Forslag til avgrensning med begrunnelse	29
3.2.1 Kriterier for avgrensning	29
3.2.2 Verneareal	29
3.2.3 Konkret avgrensning	30
3.3 Navnsetting	40
4 Forslag til forskrift med kommentar	41
4.1 Forslag til forskrift for Melfjorden landskapsvernområde	41

4.2	Arbeidsutvalgets alternative forslag	44
4.3	Kommentarer til forslag til forskrift for Melfjorden landskapsvernområde	44
4.4	Forslag til revidert forskrift for et utvidet Blakkådalen naturreservat.....	49
5	Forvaltning og oppsyn	52
5.1	Forvaltningsmyndighet.....	52
5.2	Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg	52
5.3	Forvaltningsplan	52
5.4	Kunnskapsgrunnlaget	53
5.5	Overvåking.....	53
5.6	Oppsyn.....	54
5.7	Skjøtsel og tilrettelegging.....	54
5.8	Skjerming av sårbare forekomster	55
5.9	Forankring og samarbeid.....	55
5.9.1	Effektiv forvaltning, samarbeid	55
6	Litteratur/dokumentasjon	57
DEL C	59
7	VEDLEGG.....	59

DEL A

Innledning og arbeidsform

Bilde 1 Tespa i Rana kommune. I dag er ikke elvestrengen vernet, men Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark går ned til elvebredden på vestsida, mens Storlia naturreservat går ned til elvas østre bredd.

1 Innledning

Det er to ganger sendt oppstartsmelding for arbeidet med utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. I 2008 sendt Fylkesmannen oppstartsmelding for utvidelse av nasjonalparken i Rødøy og Rana kommuner. I 2012 ble det sendt ut ny oppstartsmelding. Denne er et samarbeid mellom Fylkesmannen og Midtre Nordland nasjonalparkstyre og omfatter både utvidelsesområdet fra 2008, revisjon av verneform og verneforskrift av eksisterende områder samt forvaltningsplan. For nærmere beskrivelse av oppdrag og bakgrunn for arbeidet vises til disse dokumentene.

1.1 Bakgrunn for arbeid med utvidelse i Rana og Rødøy

I St.meld.nr 37 (2000-2001) *Om Vasskrafta og kraftbalansen* heter det at *Etter at Stortinget har handsama denne meldinga, vil Regjeringa vurderer desse naturområda på nytt med tanke på å sikra dei gjennom bruk av naturvernlova.* Det er dette som har vært utgangspunktet for verneplanarbeidet. Konklusjonen i forhold til utbygging i området var i følge stortingsmeldinga at *Regjeringa meiner at nytten av desse utbyggingane ikkje er stor nok til at ein kan forsvare dei endelege inngrepa som vert gjort i naturen.*

Fylkesmannen startet opp verneplanarbeidet i september 2008 etter oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Planområdet for verneplanen følger de skrinlagte kraftutbyggingene, Melfjorden og Bjøllåga.

Verneplanarbeidet er gjennomført etter reglene for konsultasjon med Sametinget, jf. avtale mellom Miljøverndepartementet (MD) og Sametinget fra 2007. Med bakgrunn i konsultasjon med Sametinget ble det opprettet et arbeidsutvalg som har bistått Fylkesmannen i arbeidet med verneplanen.

Arbeidsutvalget hadde i 2008 og 2009 3 møter. Etter at arbeidet hadde ligget i bero en stund hadde dette arbeidsutvalget ett møte i 2012. Deretter ble arbeidsutvalget utvidet og har så hatt 3 møter i 2013. XX møter. Det foreligger alternative forslag fra arbeidsutvalget, høringsinnspillene vil være viktige for vurderingene videre i saken. Arbeidsutvalget vil ha et møte til for å vurdere innspillene til dette høringsforslaget før Fylkesmannen sender sin innstilling til Miljødirektoratet.

1.2 Bakgrunn for revisjon av eksisterende vern

Vern har et langsiktig perspektiv. Det gjennomføres derfor tunge prosesser forut for vern for å klarlegge alle sider ved vern. Vern vedtas av Kongen i statsråd og må således også oppheves eller endres av Kongen i statsråd. Vernet på Saltfjellet ble vedtatt i 1989 etter langvarige prosesser. Når områdevernet nå vurderes utvidet og revidert er det kun Kongen i statsråd som kan vedta endringene.

1.3 Om planområdet

1.3.1 Administrative og demografiske forhold

Tallene under er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB) med noen justeringer for nyere data der dette er tilgjengelig (dette er angitt med fotnoter).

1.3.2 Nordland Fylke

Nordland fylke består av 44 kommuner med et samlet landareal (inklusive ferskvann) på om lag 38 460 km², noe som tilsvarer om lag 12 % av Norges landareal. Befolkningstallet er 239 880 ved inngangen til andre kvartal 2013. Bodø er administrasjonssenteret.

Fylket er svært variert. Den lange kystlinja med fjorder og utallige øyer, holmer og skjær i kontrast til store fjellkjeder og daler preger landskapet i fylket. Det meste av bosettinga er knytta til strandflata langs

kysten, og det meste av bosetting og jordbruk finner vi opp til 300 m over havnivå (m.o.h.). Om lag 64 % av fylkets areal er mer enn 300 m.o.h.

Pr 29. mai 2009 er ca 18,3 %¹ av landarealet i Nordland vernet etter naturmangfoldloven/naturvernloven.

1.3.3 Rana kommune

Rana har et samlet landareal inklusive ferskvann på om lag 4460 km² og 25 752 innbyggere. Kommunen grenser mot Saltdal, Beiarn og Meløy i nord, Rødøy, Lurøy og Nesna i vest, Hemnes og Leirfjord i sør og Sverige i øst. I dag er 31,5 % av kommunens landareal vernet etter naturmangfoldloven. **Feil! Fant ikke referanseilden.** viser endringer i vernet areal med de ulike alternativ som foreligger. Rana er den tredje største byen i Nord-Norge og er et handelssentrum i regionen og en stor industrikommune. Rana kommune har status som nasjonalparkkommune.

1.3.4 Rødøy kommune

Rødøy har et samlet landareal inklusive ferskvann på om lag 711 km² og 1310 innbyggere. Kommunen grenser mot Meløy i nord, Lurøy i sør og Rana i øst. I dag er 10,8 % av kommunens landareal vernet etter naturmangfoldloven. **Feil! Fant ikke referanseilden.** viser endringer i vernet areal med de ulike alternativ som foreligger. Hovednæringsveier i kommunen er jordbruk, fiske og fiskeoppdrett.

1.3.5 Verneplanens ytre grenser

Planen berører areal i kommunene Rødøy og Rana. I oppstartsmeldinga har vi delt planområdet i tre delområder:

- Østre: Blakkådalen (omkring 18 km²) og elvestrengene i Bjøllådalen og Tespdalen
- Midtre: Austerdalen og Glomdalen (omkring 32 km²)
- Vestre: Storvatn-området, samt nordsida av Melfjorden med Stelåvatnan og elvene Nattmoråga, Ytre og Indre Stelåga og ned til Melfjorden (omkring 70 km²).

Østre og midtre delområde ligger i Rana kommune, vestre delområde tilhører Rødøy kommune.

I tillegg til dette vil mindre endringer som følge av revisjon av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med omkringliggende verneområder (se eget dokument) kunne medføre noen endringer i areal og verneform, tallene for dette framkommer av **Feil! Fant ikke referanseilden.**

¹ Dette tallet avviker fra SSB sine tall da det er oppdatert i forhold til vedtak om opprettelse av Láhko nasjonalpark som ble opprettet ved kgl.res. 14.12.2012. Tallene for totalt vern inneholder noe sjøareal og prosent vern er derfor noe høyere enn det ville vært dersom kun landareal inklusive ferskvann hadde blitt tatt med. Marint vern i Saltstraumen omfatter kun sjøareal og er ikke inkludert i beregningen.

Tabell 1: Oversikt over vernet areal i kvadratkilometer og prosentandel vernet areal i de ulike kommunene knyttet til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ved de ulike forslag til vern. For nærmere beskrivelse av de ulike verneforslag se kap 3.2 i dette dokumentet og kap YY i forslag til revisjon av Saltfjellet-Svartisen med omkringliggende verneområder

Enhet	Verneform	Bodø			Beiarn			Meløy			Rødøy			Saltdal			Rana		
		Pr 2013	FMs forslag	Aus forslag	Pr 2013	FMs forslag	Aus forslag	Pr 2013	FMs forslag	Aus forslag	Pr 2013	FMs forslag	Aus forslag	Pr 2013	FMs forslag	Aus forslag	Pr 2013	FMs forslag	AUs forslag
Km ²	Nasjonalpark	196	250	196	352	376	352	193	193	193	75			894	1365	894	1233	1362	1301
Km ²	Landskapsvern	83	30	84	24	0	24	0	0	0	0	17	6	477	12	482	91	5	85
Km ²	Naturreservat	34	34	34	2	2	2	8	8	8	2	2	2	41	28	28	80	76	56,5
Km ²	Sum	313	314	314	379	379	379	201	201	201	77	144	115	1413	1406	1406	1404	1443	1443
Km ²	Endring		+1	+1	0	0	0	0	0	0		+67	+38		-7	-7		+39	+39
Prosent	Nasjonalpark	14,0	17,9	14	28,8	30,8	28,8	22,1	22,1	22,1	10,5	17,6	15,0	40,4	61,6	40,4	27,6	31,0	29,2
prosent	Landskapsvern	5,9	2,2	6,0	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4	0,8	21,5	0,6	21,8	2,0	0,1	1,9
prosent	Naturreservat	2,5	2,5	2,5	0,2	0,2	0,2	0,9	0,9	0,9	0,3	0,3	0,3	1,9	1,3	1,3	1,8	1,3	1,3
prosent	Totalt	22,5	22,6	22,5	28,9	28,9	28,9	23,0	23,0	23,0	10,8	18,5	15,4	63,7	63,6	63,6	31,5	32,1	32,1
prosent	Endring		+0	0		0	0		0	0		+7,7	+4,5		-0,1	-0,1		+0,6	+0,6

1.4 Lovgrunnlaget for planarbeidet

Naturmangfoldloven kapittel V omhandler områdevern. Kapitlet avløste naturvernloven av 1970. Nml. § 33 oppstiller nasjonale mål for og med områdevern. Kort sagt er målet med områdevern er å sikre viktige naturverdier.

Ved vedtak om vern vil det fastsettes en forskrift. Denne forskriften gjelder for et gitt areal som avgrenses på et kart. Forskriften skal hindre aktivitet/tiltak som skader eller kan skade verneverdiene. Aktivitet som ikke kan påvirke verdiene negativt, skal ikke reguleres. Vernet tar ikke eiendomsretten fra grunneierne, men vil som regel begrense råderetten gjennom forskriften. Hjemlene for områdevern ligger i naturmangfoldlovens² kapittel V. Etter loven kan det opprettes nasjonalparker, landskapsvernområder, naturreservater, biotopvernområder og marine verneområder. I kapittel 3.2 gis det en nærmere beskrivelse av de verneformene som er aktuelle i denne saken. § 41 i loven gir saksbehandlingsreglene for opprettelse av verneområder.

Verneplanprosesser er utarbeiding av forskrift og utredningsinstruksen vedtatt ved kgl. Res. 18. februar 2000 og revidert ved kgl. Res. 24. juni 2005. I tillegg gjelder forskrift om konsekvensutredninger. Formålet med konsekvensutredninger er å klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn. Konsekvensutredningen skal

² Naturmangfoldloven trådte i kraft 01.07.09 og erstattet da naturvernloven. Denne verneplanen ble startet opp etter gammelt lovverk og det forekommer derfor henvisninger til begge lovene. Når det gjelder områdevern på land og saksbehandlingsregler er det ikke gjort store endringer i lovverket i forhold til tidligere naturvernlov

sikre at disse virkningene blir tatt i betraktning under planleggingen av tiltaket og når det skal tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår tiltaket skal gjennomføres. Krav om konsekvensutredning er hjemlet i plan- og bygningslovens kapittel VII-a. En nærmere spesifisering om hvilke tiltak som krever konsekvensutredning er gitt i forskrift om konsekvensutredninger³ av 30.06.2009. Utredningen av utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark utløser ikke krav om konsekvensutredning. Det er likevel gjort kartlegginger i området for å klarlegge verneverdiene i området.

1.5 Mål for planarbeidet

1.5.1 Stortingsmelding 37 (2000-2001)

St. meld nr 37 (2000-2001) legger ikke store føringer for arbeid med utredning av vern utover følgende avsnitt: *Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Storlia naturreservat vart skipa ved kgl. res. av 08.09.1989. Sjølv om kraftutbyggingsplanane den gongen vart monaleg redusert av omsyn til miljøinteressene, vart fortsatt enkelte viktige naturområde haldne utanfor verneområda i Saltfjell/Svartisen. Desse naturområda har fått auka verdi utover på 90-talet fordi slike område generelt har vorte mindre etter ymse inngrep. Stortinget har dei seinare åra ved ulike høve lagt auka vekt på å hindra meir tap av urørt natur som er viktig for miljøet. Dette*

³ Denne forskriften erstattet forskrift av 01.04.05 om konsekvensutredninger. Bakgrunnen for vedtak av ny forskrift var vedtak av ny plan- og bygningslov. Det er ikke gjort endringer i kriteriene for konsekvensutredninger for verneområder etter naturmangfoldloven i forhold til tidligere forskrift, som fortsatt gjaldt ved oppstart av denne verneplanen. I henhold til forskriftens § 2 punkt h) skal *planer for nasjonalparker og andre verneområder større enn 500 km², eller større enn 250 km² dersom planene fører til en vesentlig endring i dagens bruk for primærnæringene eller reiseliv i lokalsamfunnet* konsekvensutredes.

framstår i dag som ein sentral politisk målsetting. Etter at Stortinget har handsama denne meldinga, vil Regjeringa vurdera desse naturområda på nytt med tanke på å sikra dei gjennom bruk av naturvernlova.

I 2004 ble suppleringsplan for vassdrag vedtatt, jf st.prp.nr 75 (2003-2004) *Supplering av Verneplan for vassdrag*. Vassdragsvern vedtas av Stortinget i plenum og er en bindende instruks for regjeringen. Vassdragsvernet er forankret i vannressurslovens kap.5 som inneholder bestemmelser for vassdrag som er vernet. I suppleringsplan for vassdrag ble elvene Tespa, Bjøllåga, Glomåga, Storelva, Indre Stelåga, Ytre Stelåga og Nattmoråga vurdert i forhold til vassdragsvern.

Om Tespa og Bjøllåga heter det at elvene *anbefales vernet etter naturvernloven gjennom justering av grensene for Saltfjellet nasjonalpark*. Glomåga ble gjennom suppleringsplanen vernet som verna vassdrag. I begrunnelsen legges vekt på karst- og grotteforekomstene, aktive glasiale prosesser, aktive bredelta, rike botaniske områder og Glomådeltets verdi for fuglelivet. Storelva i Melfjorden ble ikke vernet gjennom denne suppleringsplanen. NVE skriver i sin begrunnelse at de er av den oppfatning at vassdraget har varierende men begrensede verneverdier, og på dette grunnlag anbefaler de ikke vern av vassdraget i tråd med lokale myndigheters uttalelser. Elvene utover Melfjorden, Nattmoråga, Indre- og Stelåga, ble heller ikke vernet. I NVEs vurdering heter det at *Statkrafts konsesjon for Melfjordutbyggingen er ikke lenger aktuell for gjennomføring*. NVE legger vekt på dette forholdet men anser ikke dette som et forhold som tilsier at vassdragene må tas med i verneplanen. Styringsgruppen har vurdert vassdragene individuelt på grunnlag av at vassdragene er ulike både når det gjelder verneverdier og størrelse,

og NVE er enig i framgangsmåten. Styringsgruppen har ikke foreslått vern av vassdragene med begrunnelse at det er små vassdrag med begrenset verdi ut fra en helhetsvurdering. NVE er klar over at Nattmoråga utpeker seg landskapsmessig med et dramatisk fossefall ned mot fjorden, men slutter seg til styringsgruppens vurdering og anbefaler ikke vern av vassdragene.

Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* (heretter kalt Nasjonalparkplanen) er utgangspunktet for de store verneområdene (nasjonalparkene og landskapsvernområdene) siden begynnelsen av 90-tallet. I denne meldingen er det klart uttrykt at vern skal sikre variasjonsbredden i norsk natur. I tillegg skal følgende momenter vektlegges:

- behovet for vern av større, sammenhengende urørte eller delvis urørte naturområder
- ønsket om sikring av områder med landskapsmessige verneverdier/storslagenhet
- ta vare på spesielle biotoper
- vern av planter og dyr
- sikre verdifull vassdragsnatur
- sikre verdifulle marine områder
- hensynet til friluftslivet
- hensynet til kulturminner

I den nye naturmangfoldloven angir § 33 mål for områdevern:

Verneområder på land, i vassdrag og i sjø etter dette kapittel skal bidra til bevaring av

- a) *variasjonsbredden av naturtyper og landskap,*
- b) *arter og genetisk mangfold,*
- c) *truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,*
- d) *større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv,*

- e) *områder med særskilte naturhistoriske verdier,*
- f) *natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,*
- g) *økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt, eller*
- h) *referanseområder for å følge utviklingen i naturen.*

Når det etter en annen lov treffes vedtak om å beskytte naturen i et område, bør det legges vekt på målene i første ledd. Inngår slike vedtak etter annen lov i en plan som omfatter områder beskyttet ved vedtak etter denne loven, kan Kongen gi regler for å sikre at beskyttelsen etter de forskjellige lovene samordnes i forhold til målet med planen

Fylkesmannen har tatt utgangspunkt i ovenfor nevnte momenter ved vurderingen av verneplanen.

1.5.2 Planområdet

Planområdet ligger inntil Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og grenser også til Storlia naturreservat, Blakkådalen naturreservat og Fisktjørna naturreservat. Det er naturlig å se disse verneområdene i sammenheng og i vurderingen av utvidelse av nasjonalparken er det en del av vurderingen i hvilken grad vernet styrker de allerede etablerte verneområdene og hvor godt de etablerte verneområdene har dekket opp ulike naturtyper/naturkvaliteter.

Når det gjelder de eksisterende verneområdene i tilknytning til denne verneplanen gjengis formålet med de ulike verneområdene nedenfor⁴.

⁴ I 2012 startet revisjon av eksisterende vern i Saltfjellet-Svartisen. Dette påvirker utformingen av

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ble opprettet ved kgl.res. 8. september 1989 nr. 893. Formålet med vernet er:

- *å bevare et vakkert og tilnærmet uberørt fjellområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, der variasjonen i naturforholdene er særlig markert og verdifull.*
- *i tillegg skal nasjonalparken sammen med Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder og Storlia naturreservat bidra å bevare et sammenhengende naturområde som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.*
- *å gi allmennheten muligheten til naturopplevelse i området.*

Formålet med fredningen av Storlia naturreservat er *å sikre en naturlig utvikling av plante- og dyrelivet i et spesielt skog- og fjellområde i Dunderlandsdalen. Det legges særlig vekt på at området utgjør en nordlig utløper av den vest-europeiske granskogen, har stor plantegeografisk og skogøkologisk verdi, har ei særlig rik skogsli med høystaudebjørkeskog og har viktige funksjoner for fugle- og dyrelivet i regionen. I tillegg bidrar naturreservatet sammen med Saltfjellet - Svartisen nasjonalpark, Gåsvatnan og Saltfjellet landskapsvernområder til å bevare et stort, sammenhengende område med viktige nasjonale naturverdier og samiske og andre kulturminner.*

de enkelte verneforskriftene og vernebestemmelsene. Dette sendes på høring samtidig med denne verneplanen. Eksisterende verneformål gjengis likevel her.

Formålet med vernet av Blakkådalen naturreservat er *å bevare et spesielt barskogområde med to granforekomster som er blant de nordligste i Europa, samt furuskog av ekte urskogkarakter*

Formålet med vernet av Fisktjørna naturreservat er *å bevare et urskogområde med grov kalkgranskog, usedvanlig rik flora og en rekke karstforekomster.*

Som nevnt er planområdet delt i tre delområder og nedenfor beskrives bruks- og verneverdier i de ulike områdene. For ytterligere utdypninger av interessene i området vises til de ulike kartleggingsrapportene, litteraturlista, samt dokumenter i forbindelse med verneplanen og pågående revisjon av verneområdene samt nasjonalparkstyrets revisjon av forvaltningsplanen. For å vurdere vernebehov og viktighet av ulike naturtyper har Fylkesmannen blant annet lagt vekt på NINA Fagrappport 54 *Evaluering av skogvernet i Norge* (Fremstad et al. 2002), NINA rapport 367 *Boreale lauvskoger i Norge. Naturverdier og udekket vernebehov* (Bendiksen et al 2008) og NINA rapport 436 *Tilpassninger til klimaendringer i Nord-Norge og Svalbard. Vurdering av vernebehovet og terrestriske økosystemers evne til å binde karbon* (Nybo et al. 2009).

Planområdet er variert med rike fjordlier i Melfjorden, store karstområder i Glomdalen, nydanna bremiljøer rundt Austerdalsvatnet og høgfjellsområder rundt Svartisen. Da planområdet omfatter de tidligere planene for kraftutbygging sier det seg selv at det er et betydelig innslag av vassdragsnatur i områdene, Glomdalsåga med sideelver er også et verna vassdrag.

1.6 Arbeidsform

Fylkesmannen har ledet arbeidet med verneplanen. Planarbeidet har blitt gjennomført etter samme regler som

kommunale planer etter plan- og bygningsloven. DN håndbok 17 er førende for Fylkesmannens arbeid med vern. Saksbehandlingen skal være i tråd med naturmangfoldlovens § 41 (og tidligere naturvernlovens § 18) og rundskriv T-3/99 *Naturvernloven. Saksbehandling etter naturvernloven* samt avtale mellom MD og Sametinget om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder.

1.6.1 Hva har skjedd så langt

Arbeidet med verneplanen startet formelt i september 2008 da det ble meldt oppstart. I forkant var det avholdt egne oppstartsmøter med kommunene i 2007. Det ble avholdt åpne folkemøter i de berørte kommunene i høringsperioden.

I kommuneplanene har områdene vært lagt ut som landbruks-, natur og friluftsområder (LNF-områder).

Fylkesmannen har fulgt konsultasjonsordningen med Sametinget, jfr *Avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder* av 31.01.07. Det har vært gjennomført konsultasjoner med Sametinget og på den bakgrunn ble det opprettet et eget arbeidsutvalg som har bistått Fylkesmannen i verneplanarbeidet. Sammensetning og mandat for arbeidsutvalget ble utarbeidet i konsultasjon med Sametinget. I 2012 ble arbeidsutvalget utvidet etter ny konsultasjon med Sametinget som følge av at arbeidet da også skulle omfatte revisjon av eksisterende vern, se vedlegg 14 og 15

I utgangspunktet ønsket Fylkesmannen et bredere sammensatt arbeidsutvalg, men dette ble frafalt i konsultasjonen. Dette har ført til kritikk fra både kommunene, frivillige organisasjoner og private aktører. Fylkesmannen har prøvd å imøtekomme denne kritikken gjennom å invitere organisasjonene til møter i arbeidsutvalget og møter med enkeltparter der det har vært

ønsket. Fylkesmannen har også informert om verneplanarbeidet i de fora der det har vært naturlig. Fylkesmannen har blant annet informert om verneplanen i ”regionalt verneplanutvalg”⁵ og på medlemsmøte i Forum for Natur og Friluftsliv (FNF).

Arbeidsutvalget hadde første konstituerende møte på Mo 15. oktober 2008. Etter at Fylkesmannen hadde fått inn alle høringsuttalelser på oppstartsmeldinga og avholdt folkemøter hadde arbeidsutvalget møte på Mo den 18. november 2009. Her ble kartleggingene av området og innspillene til verneplanen gjennomgått. På dette møtet deltok også Forum for Natur- og Friluftsliv (FNF) på siste del av møtet og presenterte de frivillige organisasjonenes innspill og synspunkter på verneplanen.

Videre har Fylkesmannen hatt møter med grunneiere og utbyggingsinteresser tilknyttet Bjøllåga, Tespa, Austerdalsvatnet og elvene langs Melfjordens nordside. Det er også avholdt telefonmøte med ordfører i Rana, leder av Rana utviklingsselskap og MiljøEnergi Nordland om turismesatsninga og kraftutbygging i Austerdalsvatnet. Etter dette stoppet prosessen opp i 2009.

I 2012 startet Fylkesmannen prosessen opp igjen. Denne gangen som en utvidet prosess hvor også revisjon av verneområdene og vernebestemmelsene på Saltfjellet-Svartisen inngår. Prosessen er samordnet med Midtre Nordland Nasjonalparkstyres utarbeidelse av forvaltningsplan. Videre ble Sametinget kontaktet for konsultasjon. Det ble avholdt møter med de berørte kommunene og Midtre Nordland Nasjonalparkstyre. Det ble også avholdt møte med arbeidsutvalget.

⁵ Regionalt verneplanutvalg er opprettet av Fylkesmannen for å informere regionale myndigheter og organisasjoner om verneplanarbeid i Nordland

Etter dette ble konsultasjonen med Sametinget avsluttet. Som følge av det ble arbeidsutvalget utvidet. Oppstart ble så meldt. Det ble avholdt folkemøter.

Det utvidede arbeidsutvalget hadde første møte i februar 2013 etter fristen for å komme med innspill til oppstartsmeldinga var ute. Fylkesmannen har også hatt møte med Bodø og Omegns turistforening etter ønske fra foreningen. Det har også vært avholdt møte med grunneierne i Storlia naturreservat 22. mai 2013. Andre og tredje møte i arbeidsutvalget ble holdt henholdsvis 23. mai og 9. september 2013. Fylkesmannen informerte også Midtre Nordland nasjonalparkstyre om arbeidet i deres styremøte den 30. mai, samt under befarings i blant annet Melfjorden og Nordfjorden dagen før. Miljøenergi Nordland og Sweco Norge AS hadde møte med Fylkesmannen 24. september omkring bruk og vern i Austerdalsvatnet.

I løpet av planperioden har saksbehandlerne hos Fylkesmannen også gjennomført befaringer, i Storlia, Glomdalen, Melfjorden/Nordfjorden, Jarbrudalen, Blakkådalen og langs strekningen hvor grensen for Saltfjellet landskapsvernområde foreslås flyttet bort fra jernbane og E6.

Fylkesmannen har på bakgrunn av innspillene til oppstartsmeldinga, rapportene fra kartleggingene av området og arbeidsutvalgets tilbakemeldinger og diskusjoner utarbeidet verneforslaget som nå er på høring.

1.6.2 Saksgangen videre

Etter at høringa av verneforslaget er avsluttet vil Fylkesmannen oppsummere den lokale høringa. Vi vil også ha et avsluttende møte med arbeidsutvalget og de berørte kommunene. Kommunene gis en egen høringsfrist for å få mulighet til å ta med og vurdere innspill fra organisasjoner og privatpersoner i sin behandling i kommunestyrene.

Verneplanen med Fylkesmannens oppsummering, samt klargjøring av enighet/uenighet i arbeidsutvalget, blir så sendt Miljødirektoratet som forestår oppsummeringen av sentral høring og sender sin anbefaling til Miljøverndepartementet. Et eventuelt vedtak fattes av kongen i statsråd.

2 Beskrivelse av planområdet for vern – verneverdier og brukerinteresser

Planavgrensningen er vist i plankartet del C.

2.1 Miljøverdier

Det er gjort kartlegginger i områdene i forbindelse med verneplanen, på temaene friluftsliv, kulturminner, kvartærgeologi, grotter og karst, landskap og naturtyper. I tillegg finnes det en del spredt materiale fra tidligere kartlegginger, blant annet i forbindelse med vassdragsvern. Mye av dette er vurdert av kartleggerne, men Fylkesmannen har også oppsøkt primærkildene der det har vært nødvendig. Nedenfor følger en gjennomgang av miljøverdiene i de ulike delområdene i verneplanen. Alle rapporter kan fås ved henvendelse til Fylkesmannen eller lastes ned fra våre nettsider www.fylkesmannen.no

2.1.1 Østre delområde - Blakkådalen og elvestrengene i Tespa og Bjøllåga

Verneverdiene i **Tespa og Bjøllåga** er store og det vesentlige av nedbørfeltene er derfor vernet gjennom naturvernloven som Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Storlia naturreservat. Det er kun selve vannstrengen på de nederste kilometerne av vassdraget som ikke ligger innenfor vern etter naturvernloven. I St.prp. nr. 75

(2003-2004) *Supplering av verneplan for vassdrag* ble også de nederste delene av vassdragene anbefalt vernet etter justering av grensen for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Det er ikke tyngre tekniske inngrep i vassdragene og vasstrengene er lite påvirket av menneskelig aktivitet både i Tespa og Bjøllåga. I de delene av vassdraget som ikke allerede er vernet er verneverdiene er knyttet til trange gjel og flere store fosser, blant annet Tespfossen. Det er også registrert viktige vilt-lokaliteter i nedre deler av både Tespa og Bjøllåga (Ecofact 2013).

De to dalgangene er større intakte økosystemer og har stor økologisk verdi. Områdene har stort biologisk mangfold, og det er registrert flere rødlistede arter i området, for eksempel kongeørn, jaktfalk og svartonekjuke. Området har også mange kulturminner, blant annet knyttet til reindrift, ferdsel og telegraflinje. Landskapsmessig tilhører begge dalene landskapsrom som gis høy regional verdi.

Blakkådalen ligger som en kile inneklemt mellom Blakkådalen naturreservat og Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Blakkådalen naturreservat er et barskogsreservat med delvis ekte urskog med vitenskaplig interesse. Dalføret hører arronderingsmessig sammen med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, men ble holdt utenfor vernet på grunn av overføring av vann fra Blakkåga til Storglomvatnet i Meløy. Se mer om dette i kap **Feil! Fant ikke referanse kilden..** Deler av området er dermed definert som berørt av tyngre tekniske inngrep og faller utenfor INON-definisjonen⁶.

⁶ INON er forkortelse for Inngrepsfrie Naturområder i Norge. Det er gitt et sett av inngrep som defineres som tyngre tekniske inngrep. Avstanden fra nærmeste slike inngrep definerer inngrepsstatus i et område. INON-områdene er delt i tre delområder 1-3 km, 3-5 km og mer enn 5 km fra nærmeste tyngre tekniske inngrep. Du kan lese mer om INON på Direktoratet for Naturforvaltning sine hjemmesider www.dirnat.no

Verneverdiene i Blakkådalen er blant annet knyttet til skogen i dalen. Arealene videre nordover fra Balkkådalen naturreservat kan være interessante i et perspektiv der grana er på ekspansjon nordover og klimaendringene kan bidra til å øke ekspansjonshastigheten. Blakkådalen ble vurdert i forhold til utvidet skogvern i 2005, men satt på vent da det var mest ryddig å samkjøre de to prosessene. Her finnes arealer med sjeldne vegetasjonstyper og innslag av krevende arter. Arealet dekker også inn vernebehovet for kalkrike nordboreale bjørkeskoger. Som det framgår av Nybø et al. (2009) bør denne typen skog prioriteres høyt i ytterligere vern. Blakkådalen vil være en viktig referanseområde for å følge klimaendringenes påvirkning på utviklingen i naturen, spesielt med tanke på endringer i treslagssammensetting og økt skoggrense.

I landskapskartlegginga er området gitt verdi B, dvs. *inntrykkssterke landskap med god variasjonsrikdom*. Blakkådalen er en v-dal. Nedre del har preg av å være et sammenhengende juv, mens øvre del går over i en vid høgfjellsdal omgitt av storforma og avrunda fjellmassiv.

Det er registrert rødlistede⁷ arter, blant annet kongeørn, enkelte karplanter og sopp i dalføret. Ellers er Blakkådalen et viktig område for friluftslivet og turer på tvers av nasjonalparken, selv om dalen ikke er mye trafikkert. Forvaltningsmessig og i forhold til å sikre sammenhengende områder er det et poeng å få fylt igjen et ”arronderingsmessig hull” i verneområdene rundt Saltfjellet-Svartisen.

⁷ Norsk Rødliste er en oversikt over arter som vurderes å ha begrenset levedyktighet i Norge over tid. Lista utarbeides under ledelse av Artsdatabanken, siste revisjon skjedde i 2010, som legger den internasjonale naturvernorganisasjonens (IUCN) kriterier til grunn for arbeidet. Til sammen har tilstanden for vel 18 500 arter blitt vurdert. Av disse er 3886 arter nå rødlistet, hvorav 1988 er vurdert å være truet. Artene på rødliste klassifiseres i seks forskjellige kategorier: datamangel (DD), nær truet (NT), sårbar (VU), sterkt truet (CR) og lokalt utryddet (RE). Mer om rødlista finner du på www.artsdatabanken.no

Det vil bidra til at nasjonalparken med omkringliggende verneområder i større grad fyller formålet om å bevare et sammenhengende naturområde.

Blakkådalen er også avgrenset som et kulturmiljø av stor verdi knyttet til kunnskap og opplevelse. Bruksverdien er vurdert til middels.

Satt opp mot momentene som St. meld nr 62 (1991-1992) sier skal vektlegges i arbeidet med å sikre variasjonsbredden i norsk natur vil vern av det østre delområdet bidra til å styrke vernet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark på alle delpunktene med unntak av verdifulle marine områder. Vern av Tespa og Bjøllåga vil særlig utfylle vernet i forhold til verdifull vassdragsnatur og uberørte områder. Vern av Tespa og Bjøllåga vil sikre områdene mot utbygging og således sikre de store naturområdene innover mot Saltfjellet-Svartisen. Sett hen til målene for områdevern i naturmangfoldlovens § 33 er det særlig bokstav a) *variasjonsbredden av naturtyper og landskap*, d) *større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*, g) *økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt* og h) *referanseområder for å følge utviklingen i naturen* som imøtekommes med vern av østre delområde.

Hele det østre delområdet vil altså bidra med verdifulle biotoper, landskap, viktige områder for friluftslivet og kulturminner som vil styrke verneformålet.

2.1.2 Det midtre delområdet – Glomdalen og Austerdalsvatnet

Austerdalsvatnet og områdene rundt er meget spesielle i forhold til nylig tilbaketrekking av isbreen og dannelsen av landskap og naturtyper i den sammenheng.

Verneverdiene i området er knyttet til landskap, området er gitt nasjonal verdi i landskapskartlegginga. Dette er særlig på bakgrunn av inntrykksstyrke, noe som knyttes både til kontrastene i landskapet, men også til "istidsmiljøet" som kan gi et bilde av hvordan mange steder i landet kunne sett ut i avsmeltningsperioden etter siste istid. Videre er det påvist store verneverdier tilknyttet avsetningene i vestenden både i forhold til naturtyper (A-verdi) og kvartærgeologi. Sandpyramidene og de prosessene med hensyn på suksisjon og erosjon som pågår gir et unikt innblikk i landskapsdannelse gjennom aktiv graving og masseforflytninger og vegetasjon i tidlig suksesjonsfase. Langs sørsida av vannet er breens skuring og vegetasjon i tidlig suksesjonsfase viktige verneverdier. Området har også stor friluftsmessig betydning.

Vern av området rundt Austerdalsvatnet vil styrke vernet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark gjennom å sikre et særegent og vakkert landskap med viktige bremiljøer i utkanten av Svartisen. Området har også spesielle biotoper som særlig er knyttet til nylig tilbaketrekking av Austerdalsisen. Området har altså betydelige verneverdier som naturhistorisk dokument og som referanseområde for å følge utviklingen i naturen med tanke på tidlige suksesjoner etter istider og breavsmelting samt klimaperspektiv.

Området er imidlertid påvirket av tekniske inngrep. Tappetunellen som er etablert har senket vannstanden. Det er etablert en ny «naturtilstand».

Satt opp mot momentene som St. meld nr 62 (1991-1992) sier skal vektlegges i arbeidet med å sikre variasjonsbredden i norsk natur vil vern av det midtre delområdet bidra til å styrke vernet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark på de fleste delpunktene, men i liten grad på delpunktene marine områder, kulturminner

og planter og dyr. Sett hen til målene for områdevern i naturmangfoldlovens § 33 er det særlig bokstav a) *variasjonsbredden av naturtyper og landskap, e) områder med særskilte naturhistoriske verdier, g) økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt og h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen* som imøtekommes med vern av midtre delområde.

Glomdalen ligger i et nord-sørgående belte med kalkspatmarmor. I området finner vi Nord-Europas høyeste tetthet av grotter og unike karstforekomster⁸, for eksempel det kjente Marmorslottet. Planområdet fyller her området mellom Fisktjørna naturreservat og Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Dalføret er dominert av kalkbjørkeskog⁹. I henhold til Bendiksen et al.(2008) gis fjellbjørkeskog i marmorområdet i Nordland og Troms aller høyeste prioritet for ytterligere vern da dette er unike norske typer med sannsynligvis de høyeste biomangfoldverdiene innenfor fjellbjørkeskog, svært dårlig kunnskapsgrunnlag og svært liten vernedekning. Av rødlistede arter som har viktige leveområder i kalkbjørkeskog og som er påvist i Glomdalen nevnes brudespore, ravnerødskevessopp (NT) og rødskevessopp (NT). Videre har Glomdalen og spesielt område rundt Glomdalsvatnet er rikt fugleliv. Kalkbjørkeskog er også vurdert som en naturtype som bør få høy prioritet i økt vern i forhold til at naturtypen kan bli

⁸ Karst er de tredimensjonale formene i berggrunnen dannet ved vannets oppløsning av karbonatmineraler som kalkstein og dolomitt. Eksempler på karstformer er grotter, karren, doliner, grikes etc.

⁹ Kalkbjørkeskog vurderes som sårbar av Fremstad & Moen (2001), men ikke som truet i Norsk rødliste for naturtyper (2011). Kalkbjørkeskog er som oftest meget artsrik, og en rekke arter har sitt tyngdepunkt i denne naturtypen som er karakterisert av høy vekst og en blanding av varmekjære plantearter og næringskrevende fjellplanter. Naturtypen regnes som tilnærmet eksklusivt norsk og er en ansvarsnaturtype for Norge (Bendiksen et al. 2008)

negativt påvirket av de skisserte klimascenariene (Nybø et al. 2009).

Glomdalen-området er svært viktig for friluftslivet. Utvidet vern her vil blant annet sikre hele Marmorslottet og arealene rundt. Glomdalen har bratte sider og elva går gjennom imponerende juv og kløfter. Slammerbekken er et viktig landskapselement i området.

Lenger vest og nord i Glomdalen blir området mer alpint og går etter hvert over i høgfjell og breområder. Tverråga er et imponerende og urørt sidevassdrag. Området har fått høy regional verdi i landskapskartlegginga.

Ved Glomdalsvatnet finner vi Glomdalsgården og flere spor etter bosettinga her. De rike slåtteeengene rundt gården er i ferd med å gro igjen, men noe holdes fortsatt åpent ved hjelp av slått rundt gårdsplassen.

Det er også betydelige kulturspor i området som avspeiler både eldre og nyere historie. Kulturmiljøet vurderes, på bakgrunn av foreliggende informasjon, å inneha stor kunnskapsverdi, middels til stor opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet er Glomdalen gitt stor verdi som kulturmiljø.

Glomåga ble vedtatt som vernet vassdrag i supplerende av verneplan for vassdrag i 2005 (St.prp.nr. 75 (2003-2004)). Vernegrundlaget er oppsummert slik:
Urørthet. Breer, elver og vanns sentrale funksjon i et variert, kontrastrikt og særpreget landskap. Nedbørfeltet strekker seg fra store bredekte områder til lavlandet. Stort naturmangfold knyttet til botanikk, landfauna, vannfauna, karstformer med grotter, elveløp og aktive geologiske prosesser. Vassdraget utfyller et stort villmarksområde, delvis i nasjonalpark. Friluftsliv og reindrift er viktig bruk.

Glomdalen oppfyller likevel ikke kriteriene for uberørte områder ihht. INON-definisjonen. Dette på grunn av overføring av vann fra Terskalvatnet til Storglomvatnet nord for nasjonalparken. Overføringen medfører redusert vannføring inn i nasjonalparken og elva er derfor regnet som påvirket av tyngre tekniske inngrep. Mer om dette i kap. **Feil! Fant ikke referanseskilden.**

Landskapskartlegginga definerer likevel Glomdalen som et landskapsrom med villmarkspreget, mens området rundt Glomdalsvatnet er definert som et område med ubetydelige naturinngrep (noen hytter og spor etter bosetting). Det meste av Glomdalen og Glomdalsvatnet har fått verdi A2 i landskapskartlegginga, dvs. inntrykkssterke landskap med god variasjonsrikdom.

Det er ingen planer om kraftutbygging i området da vassdraget er et varig verna vassdrag. Vern etter naturmangfoldloven vil styrke vassdragsvernet. Glomdalen har truet natur, intakte økosystemer og særskilte naturhistoriske verdier knyttet til karst og grotter. Ved utvidelse vil også hele marmorslottet inngå i området vernet etter naturmangfoldloven.

Satt opp mot momentene som St. meld nr 62 (1991-1992) sier skal vektlegges i arbeidet med å sikre variasjonsbredden i norsk natur vil vern av Glomdalen bidra til å styrke vernet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark på alle delpunkter bortsett fra marine områder. Det legges særlig vekt på geologi, botanikk, kulturminner og landskap. Sett hen til målene for områdevern i naturmangfoldlovens § 33 vil vern av Glomdalen bidra til bedre måloppnåelse på alle delområder i større eller mindre grad.

2.1.3 Det vestre delområdet – Storvatnområdet, samt nordsida av Melfjorden med Stelåvatnan og elvene Nattmoråga, Indre- og Ytre Stelåga og ned til Melfjorden.

Dette er det største delområdet og omfatter et unikt og inntrykssterkt landskap fra fjord til høgfjell og bre. Det er kun i Nordfjorden at Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark går ned til fjorden og et vern av Melfjordens nordside vil øke andelen fjordlandskap i verneområdet. Verneverdiene knyttes særlig til landskap, geologi og langs fjorden også til biologisk mangfold, både botanikk og ornitologi.

Landskapet rundt Storvatnet er storslått, men landskapsinntrykket er påvirket av store inngrep i nærheten av vannet, overføringslinja (se **Feil! Fant ikke referanse-kilden.**) og Melfjordveien. Det er også noe hyttebygging i området. Det er en del viktige kulturminner i området som har særlig verdi i forhold til veidesamfunnets historie i disse områdene og i forhold til forståelse av reindriftas utvikling i de vestre deler av Helgeland.

Fra Storvatnet og utover langs Melfjordens nordside er det registrert viktige skoglokaliteter. De største er Storvika ut til Ramnskardet og fra Ramnskardet og ut til noe vest for Lemmstein. Arealene er antakelig noe grovt avgrenset. Hovedsakelig domineres området av høgstaudebjørkeskog, men med noe viktige edelløvskogslokaliteter spredt langs hele fjordsiden. Viktigste enkeltforekomst av alm er ved Perstellet øst for utløpet av Indre Stelåga der det er flere eksempler på alm med trediameter rundt 40 cm i brysthøyde. Andre viktige treslag i området er gråor, hegg, osp, rogn og selje.

Elvene i Melfjorden har stor opplevelsesverdi, særlig Nattmorågas fall ned i sjøen er imponerende. Indre og Ytre Stelåga går gjennom velutviklede

bekkekløfter. Bekkekløfter er en viktig naturtype der fuktelelementet gjør at mange fuktighetskrevede moser og lav vokser på trær og berg. Videre er slike områder egna hekkeplasser for eksempel for jaktfalk, vandrefalk og fjellvåk. Det er også en rekke karplanter som har viktige leveområder i bekkekløfter. Et utvalg bekkekløfter ble undersøkt i Nordland som en del av nasjonal tematisk naturfaglig registrering av spesielle skogtyper (Blindheim et. al 2011), her inngikk Nattmoråga, og indre- og Ytre Stelågene. Bekkekløftene i Melfjorden er likevel dårlig undersøkt da kartleggerne ikke kom til i området grunnet topografien. Bekkekløftene er derfor bare befart fra omkring kote 200 og oppover. Det er derfor bare avgrenset en viktig naturtype knyttet til bekkeløpene, dette er fossesprutsonen ved nedslagsfeltet til den høyeste fossen i Nattmoråga. Generelt konkluderer kartleggingen med at bekkekløftene er ganske store, uten inngrep langs hele vassdragslengden fra fjord til fjell og har i nedre deler et høyt innslag av varmekjære skogutforminger.

Fra fjordsida stiger landet brått opp til Melfjordloftan. Dette er et imponerende skue hvor bergartskiller vises tydelig i store dimensjoner. Det er registrert noen lokaliteter av rasmark i overgangen mellom de ulike loftene, spesielt i indre del på sør og østsiden av Storvatnet. Rasmark er lysåpne områder i bratt terreng der ras medfører stadige forstyrrelser i substratet. Nybø et al. (2009) vurderer utvidet vernebehov for denne naturtypen til å være moderat i et klimaperspektiv. Rasmarker er særlig viktige for insekter (Ødegaard et. al 2009).

Oppe på loftene er det svært gode beiter for elg og rein. Områdene er stort sett flate og produktive. Det går en 420 kV overføringslinje tvers gjennom området. Dette trekker ned landskapsverdiene og gjør at området ikke kan betegnes som et

INON-område, jf DNs definisjon. En slik overføringslinje kan heller ikke bestå innenfor en nasjonalpark og utvidelsen av nasjonalparken kan derfor ikke føres lenger enn til linja.

Vassdragene i området er spesielle og det er kort vei fra bre til sjø. Vassdragene har skjært seg ned i dype kløfter i landskapet. Den rike berggrunnen, fuktigheten fra elva og den sørlige eksponeringa gjør områdene rike i forhold til biologisk mangfold. Vern av området vil øke variasjonsbredden i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark betraktelig og sikre fjord-fjell gradienten i verneområdet.

Satt opp mot momentene som St. meld nr 62 (1991-1992) sier skal vektlegges i arbeidet med å sikre variasjonsbredden i norsk natur vil vern av Melfjordens nordside særlig bidra til å styrke vernet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med tanke på større sammenhengende naturområder, landskapsmessige verdier og verdifull vassdragsnatur. Men også i noe grad knyttet til spesielle biotoper, friluftsliv og kulturminner. Sett hen til målene for områdevern i naturmangfoldlovens § 33 vil vern av Melfjordens nordside bidra til bedre måloppnåelse på alle delområder i større eller mindre grad, men særlig knyttet til a) *variasjonsbredden av naturtyper og landskap, c) større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv, d) områder med særskilte naturhistoriske verdier og g) økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt.*

2.1.4 Samlet vurdering av området

En del av formålet med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er å bevare *et vakkert og tilnærmet uberørt fjellområde* samt bidra til å bevare *et sammenhengende naturområde*. Tunge tekniske inngrep som for eksempel vannkraftutbygging, veier og kraftlinjer truer norsk urørt natur. I Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark finner vi

noen av de største gjenværende områdene i Nordland som kan betegnes om villmarksområder i henhold til INON-definisjonen til DN. I vestre del av nasjonalparken har kraftutbygging medført betydelige reduksjoner i INON-områder de senere tiårene. Blant annet har Glomåga redusert vannføring som følge av overføring av Nedre Terskaldvatnet øverst i Glomåga til Storglomvatnet. Dette medfører at Glomdalen splitter to villmarksområder som ellers ville vært sammenhengende. Også inntakene øverst i Blakkådalen har medført betydelige reduksjoner i INON-områder (se vedlegg 7). Det er et politisk mål å bevare INON-områdene som urørte områder og spesielt å stoppe reduksjonen av villmarkspregede områder. INON-områder er sårbare for inngrep i randområdene og utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark vil bidra til å sikre disse randområder mot videre inngrep og således styrke verneformålet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med tanke på å bevare et uberørt fjellområde og et sammenhengende naturområde.

Å innlemme områdene i nasjonalparken eller andre verneområder vil bidra til å styrke målet om å bevare variasjonsbredden av naturtyper og landskap, jf naturmangfoldlovens §33 pkt a) Også lovens § 33 punkt b), d), e), g) og h) vil styrkes ved vern av disse områdene.

2.2 Brukerinteresser og eksisterende inngrep

2.2.1 Østre delområde – Blakkådalen og elvestrengene i Tespa og Bjøllåga

Elvestrengene i Tespa og Bjøllåga ble holdt utenfor vern av Saltfjellet-Svartisen av hensyn til overføring av vann til kraftproduksjon. MiljøEnergi Nordland hadde ved oppstart av denne verneplanen planer for utnytting av vannet i Bjøllåga i planlagt nytt kraftverk ved Raudfjellfossen.

Denne delen av søknaden er nå trukket. Og det foreligger dermed ingen planer om kraftutbygging i disse to vassdragene. De nedre delene av Tespa og Bjøllåga er delvis privat eiendom. Planene for kraftutbygging ville medført at betydelig deler av vannføringa i elvene ble ført ut av vassdraget fra statsgrunn lenger opp i vassdraget og de private grunneierne har vært interessert i å stoppe dette.

De private grunneierne ønsker å beholde de rettigheter de har i forhold til vannressursloven om uttak av vann til hushold og husdyr. Samtidig har det vært nevnt framtidige muligheter for for eksempel røyeoppdrett, tapping av flaskevann eller liknende. Vannressursloven blir ikke satt til side av vern, men verneforskriften vil "legge seg oppå" annet lovverk. Dermed vil bortføring av vann være forhindret gjennom verneforskriften dersom området vernes. Konsekvensen for de private grunneierne er at eventuelle framtidige planer om kraftutbygging eller utføring av vann ikke vil la seg gjennomføre. Avgrensning av utvidelsen i disse to elvestrengene har vært diskutert. Alternativene har vært kun utvide på statens grunn, utvide til og med sørgrensen for Storlia naturreservat eller utvide ned til sørgrensen for nasjonalparken, dvs nesten ned til elvmøte med Ranelva. Forslaget som foreligger utvider ned til sørgrensen for Storlia naturreservat.

I Blakkådalen er det reindrifta ved Saltfjellet reinbeitedistrikt som vil bli berørt i forhold til utvidet vern. I dag må man gjennom enten nasjonalparken eller Blakkådalen naturreservat for å nå inn i området og konsekvensene for reindrifta ansees derfor som små. Forvaltningen av området vil være ens med resten av nasjonalparken. Grunneier Statskog forvalter i dag området i stor grad som om det også er vernet.

Blakkåga har redusert vannføring. Det er etablert to inntakspunkt, ett i elva fra Bogvatnet og ned i Blakkåga på høyde 627. Det andre er etablert i Blakkåga før samløpet med elva fra Bogvatnet på høyde 633. det er ikke fastsatt minstevannsføring. Det kommer imidlertid relativt store bekker/elver inn i Blakkåga nedstrøms inntakene slik at elva i praksis ikke er helt tørrlagt, men har sterkt redusert vannføring. 30% av Blakkågas nedslagsfelt er overført vestover til Storglomvannet. Overføringen utgjør mellom 35-40 % av den totale vannføringa i Blakkåga.

Bilde 2 Bildet viser demninga i Blakkåga

Det er ellers ikke registrert brukerinteresser som vil bli berørt av utvidet vern i østre delområde.

2.2.2 Det midtre delområdet – Glomdalen og Austerdalsvatnet

Området er av stor betydning for reindrifta i Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Området sør for Austerdalsvatnet, utenfor planområdet,

nyttes aktivt i forbindelse med samling og merking. Forstyrrelser i dette området er negativt for reindrifta. Reinbeitedistriktet har også uttrykt seg negativt til kraftutbygging, vegbygging og turismesatsing i området.

Austerdalsvatnet er permanent senket gjennom etablering av en tappetunnel mot Svartisvatnet. Ved tunellinnslaget ved Austerdalsvatnet er det etablert en betongmur rundt innløpet. Bakgrunnen for etablering av tappetunellen var fare for store ødeleggelser nedover Svartisdalen og Rødvassdalen. Austerdalsisen lå tidligere tvers over Austerdalsvatnet og demmet da opp den vestre delen slik at vannet drenerte vestover gjennom Austerdalen. Overløpet lå da på om lag kote 270. I denne perioden ble det avsatt store mengder løsmasser i det som i dag er vestenden av Austerdalsvatnet. Etter hvert som Austerdalsisen trakk seg tilbake ble brearmen lettere, noe som førte til at breen fløt opp og vann fosset i store mengder (Hjokullaup) østover ned Svartisdalen og videre ned Rødvassdalen. Overløpet østover lå da på ca kote 212. Etter etablering av tappetunnelen er vannet permanent senket til om lag kote 208.

MiljøEnergi Nordland har planer om kraftutbygging i Austerdalsvatnet. Planen er å utnytte fallet fra Austerdalsvatnet til Svartisvatnet. Det vil da bli etablert en ny tunell, noe som i ifølge utbygger vil bidra til mer stabil vannstand i Austerdalsvatnet da tappetunellen periodevis kan bli blokkert av is. Samtidig med planleggingen av kraftutbyggingen er det prosjektert et opplevelsessenter/konferansesenter ved Austerdalsvatnet og vei langs Svartisvatnet og videre til Austerdalsvatnet. Rana kommune er positive til planene og går derfor imot vern av Austerdalsvatnet. Det er altså lagt fram planer om både kraftutbygging og tilhørende turistanlegg, men prosjektene er ikke økonomisk

beslektet og kraftutbygging er ikke avhengig av utbygging av turistanlegg. Turistanlegget er også tiltenkt en vitenskaplig funksjon som senter for naturfaglig forskning rundt Svartisenområdet. Disse planene er ikke utdypet ut over at det vil forsøkes å etablere fasiliteter for overnatting og innendørs arbeid i forbindelse med feltundersøkelser.

Det er i dag en turistbedrift ved Svartisvatnet og det fraktes turister i båt innover Svartisvatnet. Turistene går opp til Austerdalsvatnet. Turistnæringa i området ønsker veg og kraftregulering da dette vil bidra til enklere tilgjengelighet til attraksjonen Austerdalsisen. I dag er båtens passasjerkapasitet en begrensning for utvikling av reiselivsproduktet. Med vei innover Svartisvatnet vil dette elimineres. Tidligere hadde området opp mot 20 000 besøkende pr sesong, mens det i sist sesong var falt til omkring 7000 besøkende¹⁰. De private grunneierne som grenser til planområdet går imot vern da de ønsker satsning på turisme og kraftutbygging.

Det er ikke kommet innspill på andre bruksinteresser i Glomdalen ut over reindrifas innspill i møter. Dette gjelder barmarkskjøring, beiteressurser og bygging av ny bru over Glomåga¹¹.

Det er to private hytter i Glomdalen, lokalisert til området nordvest av Glomvatnet ved Glomdalen gård.

¹⁰ Tallene er ikke kvalitetssikret og framstår som grove anslag. Bedre tall for utviklingen innen reiseliv og ferdsel vil sannsynligvis komme fram gjennom arbeidet med forvaltningsplan for Saltfjellet-Svartisen og prosjektet som Midtre Nordland nasjonalparkstyre har initialisert om besøksstrategier til nasjonalparken, hvor kartlegging av dagens bruk inngår som et delprosjekt

¹¹ Dispensasjon til bygging av ny bru ble gitt i vedtak av 21.10.2009

Fylkesmannen har kjennskap til at det foregår noe slått rundt Glomdalsgården og

Bilde 3 Glomdalshytta ligger innenfor dagens grense av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Tverråga i bakgrunnen er innenfor utredningsområdet. Grensen mellom Rana og Rødøy kommuner følger omtrent ryggen i bakgrunnen.

at det brukes snøskuter til hyttene vinterstid. Videre er det to åpne hytter, Pikhåghytta og Glomdalshytta

Nord for nasjonalparken er Terskalvatnet overført til Storglomvatnet. Denne overføringa skjedde på 50-tallet. Dette medfører redusert vannføring gjennom hele området, og det er derfor ikke registrert som INON-områder. Overføringa medfører at 20 km² av nedbørfeltet er overført nordover. Dette utgjør 9,3 % av Glomågas totale nedbørfelt på 215 km². Vannføringa er dermed redusert med omkring 66 mill m³/år, noe som tilsvarer 10,2 % av Glomågas totale vannføring på 644 mill m³/år.

2.2.3 Det vestre delområdet – Storvatnområdet, samt nordsida av Melfjorden med Stelåvatnan og elvene Nattmoråga, Indre- og Ytre Stelåga og ned til Melfjorden.

Det vestre delområdet ligger i Rødøy kommune og kommunen er her sterkt imot vern da det vil hindre utnytting av kraftpotensialet i Indre- og Ytre Stelåga.

Ved Storvatnet er det noen hytter. Disse er utgangspunkt for jakt og fiske. Jakt og fiske vil ikke bli begrenset av eventuelt vern. Konsekvenser ved vern vil være at det vil ikke bli tillatt bygd flere hytter innenfor vernet område, og utvidelser av eksisterende hytter vil bli begrenset. Vedlikehold vil kunne skje uten søknad til verneområdemyndigheten. Det vises ellers til kommentar til ny forskrift for nærmere utdyping.

Langs Melfjordens nordside er det edellauvskog. Truslene mot edellauvskog er skogbruk og treslagsskifte. Det er plantet noe gran, men dette er forholdsvis små lokaliteter. Av hensyn til edellauvskogen bør likevel disse granplantefeltene fjernes. Det er ikke forhold for intensivt skogbruk i området. Deler av områdene brukes som vedskog. Fylkesmannen er av den oppfatning at skogen i dette området tåler et visst uttak av virke til ved uten at verneverdiene forringes vesentlig. Det drives også noe elgjakt, dette er uproblematisk i forhold til vern.

På Ramnskaret er det spor etter bosetting og det går en sti fra sjøen opp til gården og videre opp på Loftene. Det kan være behov for rydding langs stien fra tid til annet.

Ingen av elvene i Melfjorden ble vernet gjennom supplering av verneplan for vassdrag. Rødøy kommune gikk sterkt imot vern og NVE konkluderte med at vassdragene måtte vurderes hver for seg og at de i seg selv var for små for å kvalifisere til vassdragsvern. Nattmoråga er senere gitt unntak for samla plan, men planlegging av utbygging er kun på oppstartsstadiet. Rødøy-Lurøy kraftverk (RLK) vil bygge ut Indre og Ytre Stelåga, men behandlinga av søknaden om fritak fra samla plan er satt på vent inntil spørsmålet om utviding av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er avgjort. Grunneierne i Nattmoråga oppgir at utbygging vil kunne gi 10-12 GWh med

en utbyggingskostnad på under 2 kr/KWh, mens RLK oppgir at utbygging av Indre og Ytre Stelåga vil kunne gi om lag 70 GWh med beregnet utbyggingskostnad på i overkant av 2 kr/kWh. Tallene er gitt oss i møter med RLK og grunneierne i Nattmoråga i 2009.

Rødøy kommune ser på Melfjord-område som et utviklingsområde og har ønsker om vegframføring fra Rødøy til Rana via Melfjordbotn. Planene har lang historie, men er ikke med i nasjonal transportplan. Veien vil måtte gå i tunell fra krysning av Nordfjorden til Melfjordbotn. Dersom vernet vedtas som foreslått vil dette ikke få konsekvenser for eventuelt gjennomføring ut over at tunellinnslag må legges utenfor verneområdet.

Bilde 4 Nederste del av Ytre Stelåga. Skaviktindan i bakgrunnen. Dagens nasjonalparkgrense går omtrent over høyeste punkt i bakgrunnen.

Andre infrastrukturtiltak er ønsket om utplassering av mobilspeil på Ramnskaret. Fylkesmannen har ikke fått kontakt med Telenor om dette ennå, og det vil måtte avklares i høringen.

Det går en overføringslinje, 420 kV, over Melfjordloftan. Statnett har informert om behov i forhold til ferdsel i forbindelse med vedlikehold og inspeksjon av linja. Statnett har også informert om at det vil bli satt i gang utredning av ny overføringslinje nord-sør som følge av de mange planene for utbygging av vann- og vindkraft. I slike saker jobber Statnett etter prinsippet om parallellføring for å samle inngrep, og at vern ikke må avskjære denne muligheten.

Reindrifta bruker Melfjordloftan i betydelig grad og bruken av området har vært økende etter siste endring i distriktsgrensene. Det benyttes tohjuls motorsykkel i forbindelse med gjeting på barmark. Barmarkskjøring er problematisk i forhold til vern, og vil bli regulert gjennom forskrift for verneområde. Det vanlige er at det kan gis flerårige dispensasjoner med bakgrunn i godkjent distriktplan. Ellers er det trekkveier for rein gjennom området og også ned fra Loftene via Ramnskaret og langs fjorden til Melfjorden. Reindrifta har en gjeterhytte i Rødøy kommune på grensen til Rana nord for Evendalen.

Området brukes lite til friluftsliv. Bruken er noe jakt, toppturer og ferdsel inn mot breen. Området er uten tilrettelegging for friluftsliv. Dette er områder som gir mulighet for turer i terreng uten andre brukere og opplevelse av storslått landskap.

DEL B

Forslag til vern

Bilde 5 Nattmorågas fall ned i Melfjorden er et imponerende skue og landemerke i området.

3 Forslag til vern – tilråding fra Fylkesmannen

Dette kapittelet presenterer forslaget til vern etter naturmangfoldloven og omfatter forslag til avgrensning av utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og opprettelse av Melfjorden landskapsvernområde med tilhørende forskrift. Det er redegjort for ulike alternativer framkommet som følge av diskusjoner i arbeidsutvalget. Det er ønskelig at høringspartene gir innspill til de ulike alternativene. For kart, se del C, vedlegg 1 og 2.

3.1 Valg av verneform

Arbeidet er startet opp med hensikt å utvide Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i områdene som opprinnelig ville blitt berørt av utbyggingene i Melfjorden og Nord-Rana. Det er verneplanprosessen som avgjør hvilken verneform som velges ut fra hensyn til ulike bruks- og verneinteresser. Fylkesmannen tok derfor utgangspunkt i at alle de tre verneformene nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat var aktuelle da det ble meldt oppstart. Det er naturmangfoldlovens § 33 og §§ 35-37 som regulerer verneform og innhold i vernet.

Nasjonalparker (nml § 35) opprettes for å sikre store naturområder uten tunge naturinngrep som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap. I utredningsområdet finnes klart særegne økosystemer og landskap, spesielt med tanke på geologi, brepåvirkete områder og landskap. I prosessen er det kommet innspill om et område i Burfjellet i Rana som har klar sammenheng med kalkområdene i Glomdalen, og som har svært store påviste verneverdier. Fylkesmannen har vurdert muligheten for å utvide planområdet i dette området for å fange opp de påviste verdiene i forhold til karst og grotter. Det er imidlertid begrenset

mulighet for å gå utover planområdet i en slik verneplanprosess og Fylkesmannen foreslår kun en mindre utvidelse her for å sikre at landskapselementet Slammerbekken faller innenfor nasjonalparken. For vurderinger rundt dette vises til grensebeskrivelsen i kap 3.2.3. Sammen med arealene i eksisterende nasjonalpark er altså utredningsområdene arealer som oppfyller kriteriene for nasjonalpark i nml § 35. Inngrep i form av 420 kV overføringslinje, inntakspunkt og overføring av vann, samt tappetunell i Austerdalsvatnet, er imidlertid inngrep som er problematisk i forhold til kriteriet «*som er uten tyngre naturinngrep*», dette gjelder spesielt Melfjordloftan, Austerdalsvatnet og Blakkådalen. Fylkesmannen foreslår derfor ikke at alt innenfor utredningsområdet vernes som nasjonalpark.

Områdene har også viktige funksjoner for friluftsliv, spesielt Glomdalen, Austerdalsvatnet og Blakkådalen, noe som taler positivt ved vurdering av vern, da et av formålene for nasjonalpark kan være å sikre en uforstyrret opplevelse av naturen, jf. nml § 35 andre ledd andre punktum. Det er reindrift i området, og viktige drivingsleier og beiteområder vil bli beskyttet mot tyngre inngrep.

Landskapsvernområder (nml § 36) etableres for å sikre *natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.* Denne verneformen gir ikke et vern av vegetasjonen ut over det som kan påvirke landskapsbildet. Spesielt Glomdalen, Austerdalsvatnet og Melfjordens nordside har klare landskapsmessige kvaliteter som kan forsvare etablering av landskapsvern. Fylkesmannen har valgt å foreslå landskapsvern på områdene vest for kraftlinja over Melfjordloftan. Dette er et

enestående landskap med stor inntrykksstyrke. Her er det både storskala og mindre lokale landskapskomponenter som representerer kvalitetene. Nattmoråga er det mest markerte landskapselementet.

Områdene i Melfjorden har store påviste verdier i forhold til naturtypen edelløvsskog, med vekt på alm. Fylkesmannen mener lokalitetenes størrelse og de biologiske verdiene ikke i seg selv forsvaret vern som naturreservat. Landskapskvalitetene i Melfjorden er imidlertid svært store og sammen med viktige naturtypelokaliteter og kulturspor anser Fylkesmannen det som riktig å fremme forslag om vern i dette området.

Områdets verdi er knyttet til de storskala landskapselementene i Melfjorden og opp mot Svartisen. Kraftutbygging i området vil påvirke landskap og naturverdier negativt. Vern av dette området som landskapsvernområde vil sikre området mot tyngre inngrep som for eksempel kraftutbygging. Den vedhogst som skjer i liene utover Melfjorden kan vanskelig sies å være negativ for verneverdiene i så beskjedent omfang som det nå har. Fylkesmannen foreslår derfor at det opprettes et landskapsvernområde hvor det i forskriften åpnes for vedhogst i henhold til forvaltningsplan.

Et flertall i arbeidsutvalget har ikke vært enig med Fylkesmannen i dette og ønsker at det skal kunne åpnes for kraftutbygging i Indre- og Ytre Stelåga. Det foreligger derfor et alternativt forslag der utvidelsen av nasjonalparken begrenses vestover til nedslagsfeltet for Stelågene og at det samtidig opprettes et landskapsvernområde som kun omfatter liene fra Melfjordloftan og ned til sjøen, samt Nattmoråga. Med denne avgrensingen kan en søknad om kraftutbygging i Indre og Ytre Stelåga konsesjonsbehandles.

Naturreservat (nml § 37) etableres for å sikre områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes områder som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingsiltak å få verneverdier som nevnt.

Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven. Naturreservat benyttes for vern av bestemte formål som for eksempel skogreservat, myrreservat eller fuglereservat. Dersom de naturfaglige verdiene er store kan naturreservat opprettes for å ivareta spesifikke naturverdier også i områder med omfattende inngrep. Vernebestemmelsene i naturreservater "skreddersys" da for å sikre konkrete, beskrevne verneverdier. Friluftsliv, landskap og kulturminner er ikke en del av formålet ved slike fredninger.

For utvidelsesområdene i Rana og Rødøy mener Fylkesmannen at verneformen naturreservat vil sikre områdenes naturfaglige kvaliteter med hensyn på geologi og botanikk på en tilfredsstillende måte. Av de lokalitetene som er registrert innen utvidelsesområdet er det først og fremst områder i Blakkådalen, ved Austerdalsvatnets vestende og i Glomdalen at verneformen naturreservat kan forsvares ut fra påviste verneverdier. Friluftsliv- og kulturminneverdiene, samt områdets betydning for reindriften, er såpass store at nasjonalparkstatus vil ivareta de samlede verneverdiene bedre enn å opprette mindre reservater.

For næringsaktørene i området vurderes det som mest hensiktsmessig med et felles regelverk for en større nasjonalpark enn å måtte forholde seg til flere spesifikke vernebestemmelser for mange mindre områder. Dette er også i tråd med foreslåtte endringer i områdene på Saltfjellet-Svartisen, jf. revisjon av forskrifter og vernebestemmelser.

Fylkesmannens foreslår at deler av utvidelsesområdet vernes gjennom utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Blakkådalen vernes ved utvidelse av Blakkådalen naturreservat og at Melfjordens nordside vest for 420 kV linja vernes som et nytt landskapsvernområde. For forslag til avgrensning vises til grensebeskrivelse i kap «**Feil! Fant ikke referanse-kilden.**» og kart i vedlegg 2.

Ved Austerdalsvatnet er det lansert planer om kraftutbygging og turisme. Denne verneplanen tar ikke stilling til prosjektene, men vern av selve Austerdalsvatnet vil sette punktum for planene. Det foreslås i denne høringa at Austerdalsvatnet og vannets sørside ikke vernes på grunn av de inngrep som er gjort i området. Heller ikke Storvatnet i Rødøy foreslås vernet.

Reindrifta har vært kritiske til prosjektet i Austerdalsvatnet i de diskusjonene som har vært i forbindelse med denne verneplanen. Austerdalsvatnet, og særlig områdene sør for vatnet er særlig viktige områder for Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt.

Melfjordens nordside er etter Rødøy kommunes vurdering et potensielt utviklingsområde for kommunen, hvor det er ønskelig med kraftutbygging som gir inntekter og arbeidsplasser til kommunen. Rødøy-Lurøy kraftverk har presentert planer for utbygging av Indre og Ytre Stelåga. Private grunneiere har presentert planer for utbygging av Nattmoråga. Et

flertall i arbeidsutvalget har fremmet et alternativt forslag som ivaretar kommunens ønske om utbygging av Indre- og ytre Stelåga, bevaring av Nattmoråga og noe utvidelse av nasjonalparken.

Samtidig med dette er Storlia naturreservat foreslått omgjort til en del av nasjonalparken i forbindelse med revisjon av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og omkringliggende verneområder. Dette er foreslått som følge av innspill til oppstartsmeldingen, møte med grunneierne og ønske om forenkling av regelverket.

3.2 Forslag til avgrensning med begrunnelse

3.2.1 Kriterier for avgrensning

Gjennom Nasjonalparkplanen og naturmangfoldlovens §§ 33 og 35 er det klargjort hvilke verdier som skal vektlegges ved etablering av nasjonalparker generelt. Disse er gjengitt i kapittel **Feil! Fant ikke referanse-kilden.** Ved avgrensningen er det lagt vekt på å sikre de verdiene som er kartlagt i området og samtidig få en grense som i størst mulig grad følger naturlige landskapsskiller eller konkrete inngrep og kan gjenkjennes i terrenget. Der det er hensiktsmessig er toppunkt valgt som knekkpunkt for grenseforslaget.

3.2.2 Verneareal

Planområdet for verneplan utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark omfatter areal på 130 km². Gjennom prosessen har det kommet innspill om både utvidelser og innskrenkninger av arealet ut fra ulike hensyn. Disse innspillene har blitt lagt til grunn ved vurderingene av vern.

Ved avgrensningen er det lagt vekt på å ivareta verneverdiene i tråd med føringene i nasjonalparkplanen, Stortingsmelding nr. 37 (2000-01) og naturmangfoldlovens § 33 og 35. Andelen privat grunn i planområdet for vern er ca. 32 %. Kommunal- og

miljøkomiteen på Stortinget har presisert at det er naturforholdene og ikke eierforholdene som må være avgjørende for hva som skal legges ut som nasjonalpark (Innst. S. nr. 124, 1992-93), og dette er også nå lovfestet gjennom den nye naturmangfoldloven som trådte i kraft 1. juli 2009. Den utvidelsen av nasjonalparken og Blakkådalen naturreservat som foreslås i dette dokumentet innebærer at vernet areal utvides med ca 110 km til sammen i Rana og Rødøy kommuner, av dette utgjør privat grunn om lag 27 %. Arbeidsutvalgets alternative forslag innebærer noe redusert utvidelse, se tabell 2

3.2.3 Konkret avgrensning

I Feil! Fant ikke referanseilden. er andel privat og statlig grunn oppgitt for de ulike delene av verneforslaget

Fylkesmannens forslag innebærer utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med ca 118 km² (hvorav Storlia naturreservat utgjør 23,5 km²). Arealet fordeler seg på 50 km² i Rødøy kommune og 68 km² i Rana kommune. Statsgrunn utgjør 84 % av utvidelsesarealet. Arbeidsutvalgets forslag vil til utvidelse omfatter om lag 100 km² (hvorav Storlia naturreservat utgjør 23,5 km²). Arealet fordeler seg på 32 km² i Rødøy kommune og 68 km² i Rana kommune. Statsgrunn utgjør 72 % av utvidelsesarealet.

I tillegg foreslås opprettet Melfjorden landskapsvernområde i Rødøy kommune. I Fylkesmannens forslag omfatter dette 17 km² der alt er privat grunn. Detaljert

avgrensning kommer fram på plankartet i del C. I arbeidsutvalgets forslag omfatter landskapsvernområdet 6 km², utelukkende på privat grunn.

Samlet foreslås da gjennom Fylkesmannens forslag vernet ca 135 km² (inkludert Storlia naturreservat på 23,5 km²) hvorav 77 % er statlig grunn. Arbeidsutvalgets forslag innebærer vern av ca 106 km² (inkludert Storlia naturreservat på 23,5 km²) hvorav 68 % er statlig grunn.

Fylkesmannen mener forslaget er innenfor mandatet. Avgrensningen er gjort med hensyn på å oppnå god arrondering i forhold til verneverdiene i området, vernekriteriene som er framhevet i Stortingsmeldingen og naturmangfoldloven, hensynet til brukerinteresser og innspill i prosessen, eksisterende inngrep og å få grenser som er gjenkjennelige i terrenget.

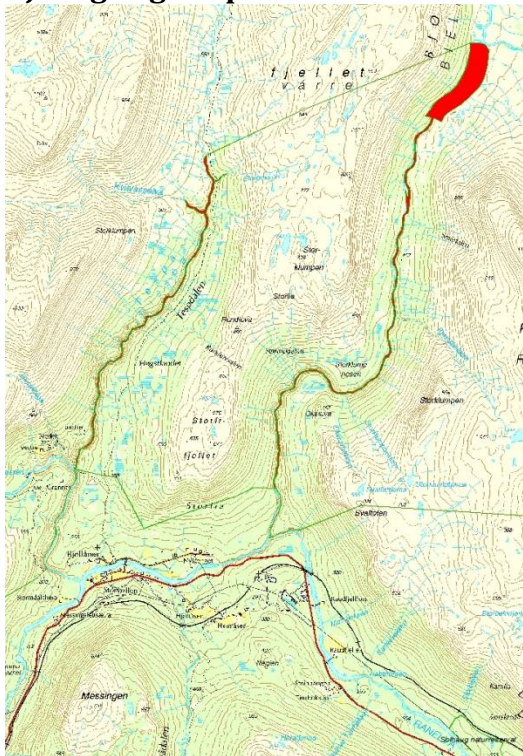
Henvisningene til geografiske punkter og navn i gjennomgangen nedenfor forholder seg stort sett til N50 (M 711) kartene fra Statens kartverk. Avviket er at Nerloftet, Øverloftet og arealet fra om lag kote 400 langs Melfjordens nordside og innover mot breen kalles Melfjordloftan som en samlebetegnelse. Kart med plangrense og forslag til ny nasjonalparkgrense og grense for Melfjorden Landskapsvernområde finnes i del C vedlegg 2.

Beskrivelsen av grenseforslaget er delt opp i delområder.

Tabell 2: Oversikt over andel privat og statlig grunn i de ulike utvidelsesområdene i Rødøy og Rana. Storlia naturreservat er med i tabellen. Her er det foreslått endring fra naturreservat til nasjonalpark. Totalt utgjør Fylkesmannens forslag at om lag 110 km² vernes etter naturmangfoldloven i Rana og Rødøy, av dette ca 27 % privat grunn. Det alternative forslaget innebærer vern av om lag 83 km², hvorav ca 20 % er privat grunn.

Område	Foreslått verneform	Areal ved planoppstart Km ²	Rødøy				Rana				
			Km ²	Andel privat grunn (%)	Andel statlig grunn (%)	Km ²	Andel privat grunn (%)	Andel statlig grunn (%)			
Melfjordens nordside	Landskapsvern (Fylkesmannens forslag)	71	17	100	0						
	Landskapsvern (arbeidsutvalgets forslag)		6	100	0						
	Nasjonalpark (Fylkesmannens forslag)		50	25	75						
	Nasjonalpark (arbeidsutvalgets forslag)		32	27	73						
Glomdalen	Nasjonalpark	22				22	4	96			
Austerdalsvatnet	Nasjonalpark	11				3	0	100			
Blakkådalen	Naturreservat	19				19	0	100			
Tespa	Nasjonalpark	0,2				0,2	50	50			
Bjøllåga	Nasjonalpark	0,7				0,7	5	95			
Storlia naturreservat	Nasjonalpark	23,5				23,5	20	80			
Sum		147,4	FMs forslag	67	FMs forslag	44	FMs forslag	56	68,4	9	91
			AUs forslag	38	AUs forslag	48	AUs forslag	62			

Bjøllåga og Tespa

Figur 1 Forslag til utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Bjøllåga og Tespa. Rødskravert område foreslås innlemmet i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Plangrensen ved oppstart

Utredningsområdet for utvidelse i Tespa og Bjøllåga er hele elvestrengene fra Tespa og Bjøllågas samløp med Ranelva og opp mellom nasjonalparken og Storlia naturreservat til begge elvene løper inn i nasjonalparken ved nordgrensen for Storlia naturreservat. Også det tiltenkte rigg- og damområdet i Bjøllåga er med i utvidelsesområdet.

Forslag til ny avgrensning av nasjonalparken

Forslaget til avgrensning følger her stort sett plangrensen ved oppstart. Fra øst møter eksisterende nasjonalparkgrense Bjøllåga på østbredden ved Bjøllåga samløp med Ranelva. Foreslått utvidelse av nasjonalparken vil bestå i at nasjonalparkgrensen beholdes på østsiden av elva opp til stedet der Storlia naturreservat møter Bjøllåga på vestsiden av Bjøllåga, omtrent på kote 210. Her

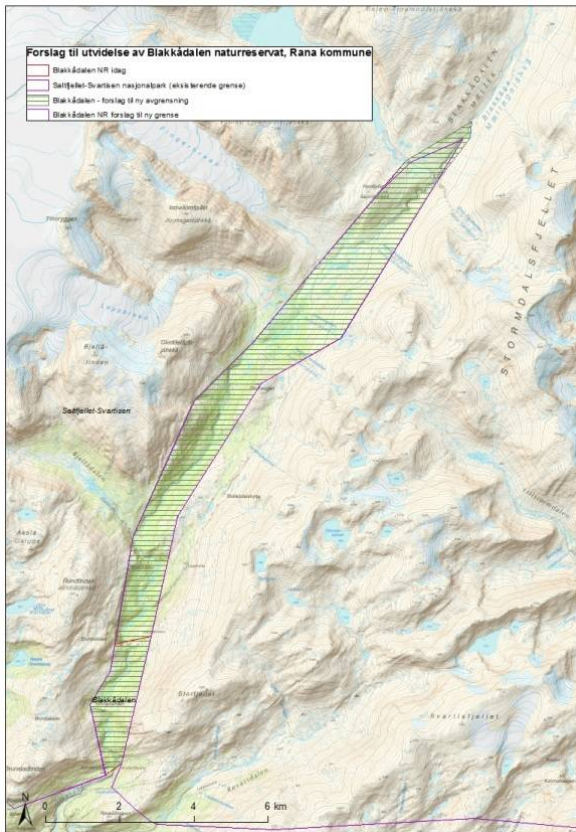
foreslås at nasjonalparkgrensen krysser elva og følger grensen for Storlia naturreservat.

Tilsvarende grenseendring foreslås for Tespa. Eksisterende nasjonalparkgrense møter Tespa på vestre bredd på om lag kote 160. Forslag til utvidelse av nasjonalparken vil bestå i at dagens grense består opp til samløpet Tespa og Stormdalsåga. Her trekkes nasjonalparkgrensen over til østre bredd og følger grensen for Storlia naturreservat nordover.

Dette vil medføre at elvestrengene i Tespa og Bjøllåga vernes i tråd med intensjonen i Stortingsmelding 37 (2000-2001) og behandlingen av suppleringsplan for vassdrag. Dette betyr at de private grunneierne ønsker om at elva der deres eiendommer grenser til vassdraget ikke skulle vernes delvis er et tatt til følge. Bakgrunnen for at ikke all privat grunn holdes utenfor er at vassdraget har store verneverdier, og føringene er sterke på at hele vassdraget skal vernes, noe som gjør at større vannuttak ikke vil være aktuelt da den infrastruktur som kreves for uttak av vann vil være i konflikt med vern av et urørt vassdrag.

Mellom de to elvestrengene ligger Storlia naturreservat. Det foreslås at dette naturreservatet innlemmes i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Dette er nærmere beskrevet i dokumentet som gjelder revisjon av de eksisterende verneområdene på Saltfjellet.

Blakkådalen

Figur 2: Forslag til utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Blakkådalen. Rød skravur markerer området som foreslås innlemmet i nasjonalparken. Grønn linje viser grense for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Blakkådalen naturreservat.

Plangrense ved oppstart

Utvidelsesområdet er avgrenset til det område i Blakkådalen som ikke er vernet etter naturvernloven, dvs i sør avgrenset mot Blakkådalen naturreservat og i nord, vest og øst avgrenset mot Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Forslag til vern

Fylkesmannen har vært i tvil om hvilken verneform som bør foreslås i Blakkådalen. Arbeidsutvalget har gitt signaler om at dalen bør innlemmes i nasjonalparken da det arronderingsmessig er den beste løsningen, og at dalen er en naturlig del av nasjonalparken. Samtidig er det inngrep her som ikke er forenelig med kriteriene for nasjonalparker slik de er formulert i naturmangfoldlovens § 35 første ledd ((...) som er uten tyngre naturinngrep). Da

Storglomvatnet i Meløy ble bygd ut ble vann overført fra Blakkådalen. Dette medførte to demninger og ca 3 km helt tørrlagt elvestrekning Dette har igjen resultert i redusert vannføring og kan ha påvirket flommarkskog, grunnvannstand og drenering i deler av dalen.

Blakkådalen har likevel store verneverdier, særlig knyttet til skog i de nedre deler av dalføret. Dette gjelder spesielt innenfor dagens Blakkådalen naturreservat og videre om lag 10-11 km nordover dalen. Lisidene og mye av skogen er uberørt av vannstandsendringen og dalføret framstår i stor grad som intakt. Vern av området vil således styrke den omkringliggende nasjonalparken.

Med ventede klimaendringer og den observerte endringen i skoggrensa og ekspansjon av gran nordover i Saltfjelldalførene er vern av et helhetlig dalføre som naturreservat hensiktsmessig. Verneformen naturreservat vil sikre områdets naturfaglige kvaliteter, da med begrunnelse i naturmangfoldlovens § 37 e *har særskilt naturvitenskaplig verdi* (grana vokser her mot sin naturlige nordgrense). Fylkesmannen foreslår derfor utvidelse av Blakkådalen naturreservat i hele «kilen» i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Samtidig gjøres mindre grensejusteringer av nasjonalparkgrensen slik at inngrepene i forbindelse med kraftutbyggingen ikke ligger innenfor nasjonalparken. Disse inngrepene har det aldri vært meningen at skulle ligge innenfor grensen, men med dagens kartverk viser det seg at disse ligger innenfor dagens nasjonalparkgrense.

Ut over områdets status med hensyn på tyngre tekniske inngrep er det bare dalens betydning for Saltfjellet reinbeitedistrikt som har kommet opp som motforestillinger mot vern i dette området. Grunneier Statskog SF uttrykker at dalen allerede i dag forvaltes som om den var en del av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

høring i 2012, og det kom få innspill ut over det som allerede var kjent.

Fylkesmannen mener at området har klare naturvitenskaplige verdier. Her er det likevel et tyngre inngrep som har bidratt til en endret naturtilstand i Austerdalsvatnet, tappetunnel som har ført til permanent senking av vannstand og tørrlagt utløpselv. Fylkesmannen vurderer derfor at området som helhet ikke når opp til målene for områdevern gjennom nasjonalpark slik disse er formulert i naturmangfoldlovens § 33 og 35. Austerdalsvatnet opp til naturlig vannstand, i dag anslått til kote 212, samt sørsiden av vatnet, foreslås derfor ikke innlemmet i nasjonalparken. Nøyaktig hvor kote 212 går i vestenden vil måtte måles opp ved oppmerking og noe av de registrerte verneverdiene i vest vil bli liggende utenfor nasjonalparken. Det er derfor heller ikke mulig å beregne arealet som skal inngå i nasjonalparken helt nøyaktig.

Motstanden mot vern i området er i hovedsak begrunnet i planene om kraftutbygging og etablering av turistsenter ved Austerdalsvatnet. Fylkesmannen mener området har spesielle verdier som vanskelig lar seg kombinere med vannkraftutbygging, uavhengig av vern, særlig dersom utbygging medfører regulering av vannstand, samtidig som MiljøEnergi Nordland hevder utbygging ikke vil påvirke arealene i vest i særlig grad, dette vil i være spørsmål som hører hjemme i en eventuell konsesjonsbehandling.

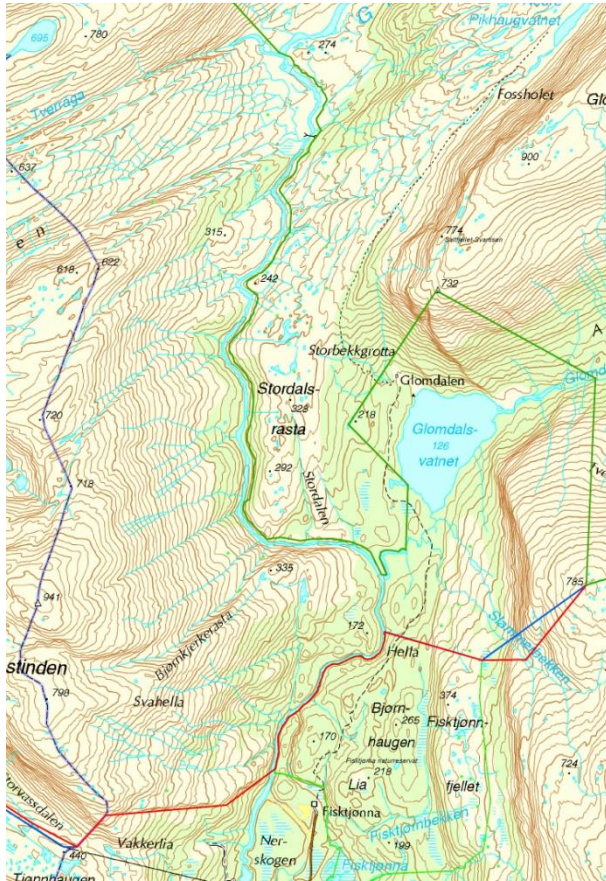
Turismesatsningen er særlig i konflikt med landskapsverdiene og reindriftas interesser i området. Det er da vegbygging og etablering av senter ved vannet som kan skape problemer i forhold til forstyrrelser. Dersom vannet reguleres vil også usikre isforhold kunne skape problemer. Videre vil tilgjengelighet til området kunne

medføre betydelig mer ferdsel i de sårbare områdene i vestenden av Austerdalsvannet.

Denne vurderingen av området er Fylkesmannens vurdering av om arealet bør vernes gjennom naturmangfoldlovens kap V om områdevern. Dette er imidlertid ikke en forhåndsgodkjenning av planer for utbygging. Selv om området ikke når opp i vurderingen av utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark binder ikke dette opp Fylkesmannen som høringspart i for eksempel konsesjonssaker.

Utvidelsen som foreslås tar utgangspunkt i høyde 702 øst for Austerdalsisen. Dagens nasjonalparkgrense går fra høyde 702 i retning nordvest tvers over Austerdalsisen. Ny grense foreslås fra høyde 702 i vest sørvestlig retning til nes i Austerdalsvatnet og følger så nordsiden av innsjøen langs det naturlige vannstands nivået vestover til nes på sørsiden av elvedeltaet i vest. Derfra i rett linje sørvestover til punkt 743 hvor den treffer eksisterende grense for nasjonalparken. Dette vil sikre de viktige sandurutformingene i vest.

Glomdalen

Figur 4 Forslag til utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Glomdalen. Rød strek viser foreslått ny avgrensning av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Blå strek viser plangrensen ved oppstart der det er avvik mellom plangrensen og grensen for forslag til vern. Grønne streker er dagens grense for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Fisktjøna naturreservat. Grensene for Fisktjøna naturreservat foreslås ikke endret.

Plangrensen ved oppstart

Ved oppstart tok plangrensen utgangspunkt i pkt 785 på østsida av Glomdalen. I dette punktet bryter dagens grense for nasjonalparken nordover rundt Glomdalsvatnet og Glomåga. Plangrensen går fra pkt 785 i sørvestlig retning til nordøstre hjørne av Fisktjøna naturreservat. Videre følges grensen for Fisktjøna naturreservat i nord og vestlig retning til naturreservatets vestlige punkt

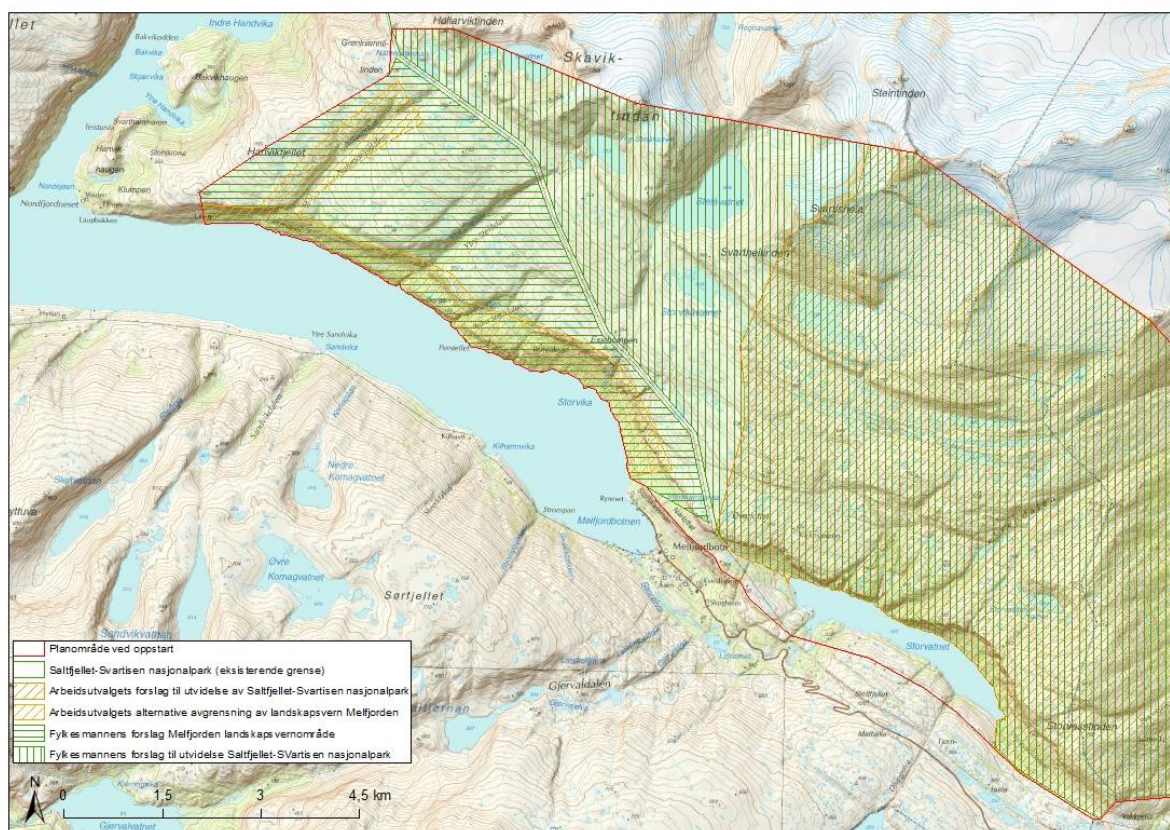
nord vest for Fisktjøna. Her krysses Glomåga og plangrensen følger en markert brattskrent i sørvestlig retning til omtrent kote 220. Videre i vestlig retning langs markert skrent nord for Vakkerlia til kommunegrensen mellom Rødøy og Rana.

Verneforslagets avgrensning

Hele Glomdalen foreslås vernet i tråd med plangrensen ved oppstart. I øst foreslås en mindre grensejustering for å ta med Slammerbekken i nasjonalparken da den anses som et betydelig landskapselement og en viktig del av den unike vassdragsnaturen i området. Det betyr at verneforslaget går utover planområdet i dette delområdet. Det gjelder et areal på om lag 0,1 km². Forslaget til utvidelse av nasjonalparken tar derfor utgangspunkt i punkt 785 øst for Glomdalen og går så i sørvestlig retning til Slammerbekken på omtrent kote 480 og derfra rett vest til nordøstre hjørne av Fisktjøna naturreservat. Videre følges samme grense som for planområdet.

I området rundt Burfjellet ser Fylkesmannen at det er karst- og grottelokaliteter som har kvaliteter som kan forsvare en betydelig utvidelse av verneforslaget. Burfjellområdet var imidlertid ikke med i planområdet og er derfor heller ikke kartlagt tilstrekkelig. Burfjellområdet er et viktig naturområde både ut fra spesielle naturkvaliteter, men også som et viktig beiteområde for sau og rein. Fylkesmannen forventer derfor at Rana kommune som arealplanmyndighet ivaretar naturverdiene i området gjennom en restriktiv arealpolitikk. Vern i Glomdalen vil sikre unik vassdragsnatur og et område med betydelig karst og grotteverdier samt botanisk interessante områder.

Melfjorden og Melfjordloftan

Figur 5 Forslag til utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark på Melfjordloftan og opprettelse av Melfjorden landskapsvernområde

Plangrensen ved oppstart

Som beskrevet over møter plangrensen fra øst kommunegrensen mellom Rødøy og Rana på omtrent kote 540 sør for Storvasstinden. Videre følges kommunegrensen i sørlig retning til den møter 420 kV linja over Melfjellet. Derfra langs nordsida av kraftlinja til kote 200 vest for utløpet av Storvatnet. Her endrer kraftlinja retning noe mer nordover og etter hvert opp på Melfjordloftan. Plangrensen fortsetter i nordvestlig retning og følger kanten av Nerloftet til omtrent kote 180 i nordre del av Storlikammen hvor grensen brytter ned til sjøen og følger Melfjordens nordside utover til et punkt vest for Lemmstein rett sør av Klumpen (423 m.o.h). Derfra er plangrensen trukket rett opp til Klumpen og videre i nordøstlig retning via Hanvikfjellet (550 m.o.h.) til Grønnkvannlitinden (778 m.o.h.), derfra følger plangrensen nordover til den møter

sør-vestre hjørne av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Verneforslagets avgrensning

I dette området foreslås det fra Fylkesmannen både utvidelse av nasjonalparken, samt etablering av landskapsvern på områder vest for kraftlinja. Grensene beskrives under egne avsnitt. I tillegg beskrives grensene for alternativt forslag fra arbeidsutvalget.

Utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark

I de frodige rasmarene på nordsida av Storvatnet er det avgrenset fire naturtypeområder som er gitt lokal og regional verdi i kartlegginga. Området har store og velutviklede eksempler på naturtypen rasmare og innslag av edellauvskog. Berggrunnen i området gjør at innslaget av sjeldne arter er relativt lavt. Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark har

begrenset med slike naturtyper innenfor dagens nasjonalpark. I Øst og vestenden av Storstvatnet er det registrert viktige kulturmiljøer. Kraftlinja går tvers gjennom kulturmiljøet i vest, mens i øst er området ikke direkte påvirket av kraftlinja. Fylkesmannen foreslår derfor grensedraining som sikrer hele kulturmiljøet i østenden og rasmarene innenfor nasjonalparken. Oppe på Øverloftet ved Storstvasstindvatnet er det avgrenset en regionalt viktig naturtype med kanskje det rikeste fjellplantesamfunnet i utvidelsesområdet med kravfulle arter som for eksempel bergveronika, bergstarr, fjellskrinneblom, grannsilde (NT), ljåblom og marinøkkel.

Av kvartærgeologiske verneverdier i området nevnes en rekke morenerygger som til dels krysser hverandre på flatene sørvest for Stelåvatnan. Sammen med morene i vesthellinga av Skaviktindan kan disse ha vitenskaplig interesse i forhold til klimahistorien ved slutten av lille istid.

Området rundt Tverråga er også rikt på unge løsmasser og er registrert som en viktig naturtype av lokal verdi. Melfjordloftan har få og små grotter, men området er fortsatt mangelfullt utforsket og potensialet er foreløpig ukjent. De markerte elvedalene er viktige deler av landskapet.

Konsesjonene for kraftutbygging på nordsiden av Melfjorden ble skrinlagt i 2001. Seinere er det gitt konsesjon for utbygging av Smibelg-Storåvatn på sørsiden av Melfjorden. Denne konsesjonen ble gitt i 2012 og er det største vannkraftanlegget som har fått konsesjon de siste åtte årene. Årlig produksjon er beregnet til om lag 200 GWh. Rødøy kommune ser likevel på kraftutbyggingspotensialet på nordsiden av Melfjorden som betydelig, og det er presentert planer om utbygging i både Indre Stelåga, Ytre Stelåga og Nattmoråga.

Områdene skal i henhold til Stortingsmelding 37 (2000-2001) vurderes på nytt for eventuelt vern i medhold av naturvernloven. Etter at konsesjonene for de store kraftutbyggingene i området ble trukket tilbake er det etter Fylkesmannens vurdering verneverdiene som i første rekke skal sette rammene for grensedrainingen. Samtidig bør områder som ikke har verneverdier eller som ikke naturlig er en del av sammenhengende verneverdige områder kunne utelates fra vern og forvaltes etter annet lovverk. Melfjordloftan har klare verneverdier knyttet til landskap og kvartærgeologi.

Det er, særlig i de østre og sørlige delene, påvist til dels betydelig verdier knyttet til biologisk mangfold. Videre er det fokus på sammenhengende vern fra fjord til fjell i forhold til langsiktig forvaltning av biologisk mangfold i et klimaperspektiv.

Fylkesmannen mener at det er viktig å få et helhetlig vern fra fjord til fjell og at de storskala landskapselementene sammen med de påviste verdiene for biologisk mangfold fordrer et vern av både fjordsida utover Melfjorden og Melfjordloftan. Hadde ikke kraftlinja gått gjennom området ville Fylkesmannen uten tvil foreslått sammenhengende nasjonalpark ned til Melfjorden.

Et flertall i arbeidsutvalget ønsker å sikre at utvidelse av nasjonalparken ikke setter stopp for utbygging av Indre og Ytre Stelåga. Det er derfor tegnet et alternativt forslag til utvidelse som holder deler av nedslagsfeltet for Stelågene utenfor nasjonalparken.

Videre er det viktig at ikke muligheten for parallellføring av overføringslinje hindres, jf. innspill fra Statnett.

Fylkesmannens forslag til utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Rødøy kommune:

Fra grensen mellom Rødøy og Rana følges plangrensen ned til kraftlinja øverst i Storvassdalen. Grensen skal her ligge omkring 40-50 fra kraftlinja for å holde utenfor de områder som må ryddes for vegetasjon ihht. drift av kraftlinja. Videre på nordsida av kraftlinja til omtrent rett sør for østenden av Storvatnet. Deretter ned til Storvatnet og langs nordsida av Storvatnet til vestenden hvor bekken opp mot et lite tjern på Nerloftet munner ut i Storvatnet. Denne bekken følges vestover til mellom kote 280 og 300 der liten bekk fra Øverloftet møter bekk fra lita tjønn på om lag kote 300. Videre i nordvestlig retning til punktet der kraftlinja klatrer opp på Øverloftet. Grensen trekkes så på nordsida av linja over Melfjordloftan til dagens sørvestre hjørne av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark vest av Hellarviktinden. Også på denne strekningen trekkes grensen 40-50 m unna eksisterende kraftlinje.

Arbeidsutvalgets alternative forslag til avgrensning av utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Rødøy kommune.

Arbeidsutvalgets forslag følger samme linje som Fylkesmannens fra grensen mellom Rødøy og Rana i sør til Øverloftet. Herfra trekkes grensen nordover, istedenfor å følge kraftlinja som i Fylkesmannens forslag. Nordover til eksisterende grense følger grensen i rette linjer til punkt 708, deretter punkt 775, punkt 743 til punkt 1333 opp Svartheitinden. Videre til topp 1469 Svartisheia. Derfra nordover til eksisterende grense for nasjonalparken.

Melfjorden landskapsvernområde

For å sikre landskapsverdiene på hele nordsida av Melfjorden foreslås opprettet et landskapsvernområde. Det er særlig elvene med Nattmoråga som viktigste

landskapselement og elvekløftene i Indre og Ytre Stelåga samt de dramatiske overgangene mellom fjord, bratt og rik fjordli, flate partier oppover Øverloftet og de alpine toppene og breen som utgjør landskapskvalitetene. 420 kV linja har negativ innvirkning på landskapskvalitetene. De store landskapsformene og inntrykkstyrken er likevel framtreddende og bidrar til områdets unike kvaliteter. Også de frodige bratte skogsliene med innslag av edelløvskog og varmekjære arter bidrar til landskapsbildet. Elvene er varierte, Nattmorågas imponerende fall rett i sjøen er et velkjent landemerke og en viktig del av turisme og friluftslivskvalitetene i fjorden. Indre og Ytre Stelågene med de tydelige elvedalene og bekkekløftene er en del av dette landskapet og overføring av vann og de inngrep kraftutbygging vil medføre vil ha negativ innvirkning på landskapet. Vern som dette forslaget legger opp til vil hindre kraftutbygging i området. Dette ansees som den største konsekvensen med vern i dette området.

Tuftene og sporene etter bosetting på Ramnskardet er viktige kulturminner i fjorden. Liene i fjorden brukes noe til vedhogst og Fylkesmannen foreslår å ta inn adgang for vedhogst i forskriften for landskapsvernområdet.

Et flertall i arbeidsutvalget vil ha et mindre landskapsvernområde enn det Fylkesmannen foreslår. Bakgrunnen for det er å sikre Nattmoråga mot utbygging, samtidig som muligheten for å bygge ut Indre og Ytre Stelåga ikke hindres. Arbeidsutvalget mener bortføring av vann fra Indre og Ytre Stelåga ikke vil påvirke landskapet vesentlig og det er en forutsetning i forslaget at vernet ikke skal være til hinder for utbygging.

Fylkesmannens forslag til avgrensning av Melfjorden landskapsvernområde

Grenseforslaget starter på Nerloftet vest av Storvatnet og kraftlinja. Rasmarka ovenfor Nerloftet blir således en del av landskapsvernet. Deretter følger grensen nordvestover ned til Storvika nord for Ryneset. Herfra følges plangrensen langs fjordkanten utover og opp på Klumpen, videre over Hanvikfjellet til Grønkvannlitinden og videre til kraftlinja. Kraftlinjas vestside følges deretter sørøstover tilbake til Nerloftet. Dette sammen med avgrensning av utvidelse av nasjonalparken vil medføre en korridor på omkring 100 m rundt eksisterende kraftline ikke vernes. Dette av hensyn til drift og vedlikehold av linja. Overføringslinja over Melfjordloftan er av stor samfunnsmessig betydning. Det er signalisert fra Statnett at det på sikt er behov for større overføringskapasitet nord sør i Norge. Parallelføring for å samle inngrep er da et viktig prinsipp. Fylkesmannen mener det vil kunne være svært negativt landskapsmessig å framføre en parallell linje her, og en 100 m bred sone er da kanskje for lite for å kunne framføre en parallell linje. Ved planlegging og konsesjonssøknad av tilleggslinje vil det måtte gjennomføres konsekvensutredningen med belysning av alternativer. Valg av trasé og vilkår vil skje på bakgrunn av dette. Uavhengig av vern vil landskapsverdiene i Melfjorden måtte tillegges betydelig vekt i en slik diskusjon.

Vi ber spesielt Statnett om å gi tilbakemelding på dette.

Arbeidsutvalgets forslag til avgrensning av Melfjorden landskapsvernområde

Foreslått grense tar utgangspunkt i ei lita elv som kommer ned til sjøen litt nord for Ryneset. Strandlinja følges så utover fjorden til Lian og videre opp til ca kote 360 på kanten opp mot punkt 423 på Hanvikfjellet. Deretter en rett linje østover ca 900 m. Derfra nordøstover til punkt ca 200 meter øst av Grønkvannlitinden (778 m.o.h.). Videre øst sør-øst på tvers av Nattmorågdalen til punkt på østsiden av dalen på ca kote 740. Så sørvestlig retning til kanten mot Lemmstein på omtrent kote 300. Derfra østover langs kanten av loftet på ca kote 300-350 på tvers av ytre og Indre Stelådalen og opp på øverst loftet over Ramnskaret. Derfra til Storvikåga på ca kote 560 videre sørøstover til en markert bekk på omtrent kote 450. Deretter rett linje vestover til utgangspunktet.

3.3 Navnsetting

Fylkesmannen foreslår at nytt landskapsvernområde blir hetende Melfjorden landskapsvernområde. Det foreslås ingen endringer av navn på Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, men det er ønskelig med et samisk parallellnavn. Sametinget bes om å komme med et forslag.

4 Forslag til forskrift med kommentar

Samtidig med arbeidet med utvidelse av nasjonalparken i Rana og Rødøy kommuner har revisjon av verneforskriften for hele nasjonalparken pågått. For områdene som vil bli en del av nasjonalparken vil nasjonalparkforskriften gjelde, det henvises til kapittel 4 i dokumentet *Revisjon av verneforskrifter og verneform i verneområdekomplekset Saltfjellet-Svartisen* for detaljer om denne.

Av tillegg i forskriften som foreslås etter innspill til utvidelsen gis disse en omtale i dette kapitlet, de vil også være nevnt i dokumentet som omhandler revisjon av de eksisterende verneområdene på Saltfjellet. Se vedlegg 16 for nåværende forskrift for nasjonalparken.

For Melfjorden landskapsvernområde er det tatt utgangspunkt i forskriftsmalene fra DN. Det er lagt vekt på å gjøre tilpasninger som senker konfliktnivået mot andre interesser samtidig som formålet med vernet ivaretas. Det er lagt vekt på å lage bestemmelser som ivaretar verneverdiene, samtidig som arbeidsbelastningen for forvaltningen og ulempen for brukerne blir minst mulig.

Gjennomgangen av forskriften bør leses parallelt med kommentarene som følger bak forskriften for å få med vurderingene som ligger bak forslaget. Fotnotene i forskriftsteksten vil bli tatt ut i den endelige forskriften ved vedtak.

4.1 Forslag til forskrift for Melfjorden landskapsvernområde

Vern av Melfjorden landskapsvernområde i Rødøy kommune i Nordland fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon avmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 36, jf § 34. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Formål

Formålet med Melfjorden landskapsvernområde er å ta vare på et egenartet og vakkert naturlandskap fra fjord til fjell med det biologiske mangfold som preger landskapet. De storskala landskapselementene med store topografiske endringer over kort avstand, tydelige bergartskiller, rik vegetasjon og spesielle vassdrag utgjør hovedelementene i landskapsvernet.

Allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av *naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.*

Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget

§ 2. Avgrensning

Landskapsvernområdet berører eiendommer på gnr 25 og 26 i Rødøy kommune. Det finnes ikke oppdaterte kart med grenser mellom de ulike bruksnumrene og alle bruksnummer kan dermed være berørt.

25/1, 25/2, 25/4, 25/6, 25/9, 25/13, 25/14, 25/15, 25/37, 25/93, 26/1 og 26/2

Landskapsvernområdet dekker et totalareal på ca.18,5 km².

Grensene for landskapsvernområdet fremgår av vedlagte kart i målestokk

....., datert
.....Miljøverndepartementet,.....
20.....De nøyaktige grensene for
landskapsvernområdet skal avmerkes i
marka. Knekkpunktene skal
koordinatfestes

Verneforskriften med kart oppbevares i
Rødøy kommune, hos Fylkesmannen i
Nordland, i Direktoratet for
naturforvaltning og i
Miljøverndepartementet. Det samme
gjelder jordskiftekartet som lages etter
grensemerking.

§ 3. Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1 Inngrep i landskapet

1.1 Området er vernet mot inngrep som
vesentlig kan endre eller virke inn på
landskapets art eller karakter. Med de
unntak som følger av forskriften pkt 1.2 og
1.3 er det forbud mot inngrep som
vegbygging, oppføring og ombygging av
varige eller midlertidige bygninger, anlegg
og innretninger, hensetting av
campingvogner, bobiler og maskiner,
vassdragsregulering, graving, påfylling av
masse, sprenging, boring, uttak og fjerning
av større stein og blokker, mineraler eller
fossiler, drenering, annen form for
tørrelagging, nyplanting, bakkeplanering,
fremføring av luft- og jordledninger,
bygging av bruer og klopper, oppsetting av
skilt, opparbeiding og merking av stier,
løyper o.l. Kulturminner skal beskyttes mot
skade og ødeleggelse. Oppstillingen er ikke
uttømmende.

1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

- a) vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.
- b) vedlikehold av eksisterende stier, skilt, bruer og liknende.

- c) Oppsetting av midlertidige gjerder i landbruket og reindrifta som skal stå en sesong.

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a) ombygging
 - b) utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo
 - c) gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.
 - f) oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendige for utøvelse av reindrift.
 - g) bygging av bruer og legging av klopper.
 - h) oppsetting av skilt og merking av stier.
 - i) uttak av sand/skjellsand til eget bruk etter retningslinjer fastsatt i forvaltningsplan.
 - j) oppgradering/fornyelse av kraftanlegg og kraftlinjer som ikke faller inn under pkt. 1.2 g).
 - k) Riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.
 - l) Oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak for å trygge ferdselen til sjøs
- Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet

2. Plantelivet

2.1 Beskyttelse av plantelivet

Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Innføring av nye plantearter er forbudt.

2.2 Bestemmelsen i 2.1 er ikke til hinder for

- a) Beiting.
- b) Hogst av ved. Hogst skal skje som plukkhogst. Særmerkede, dekorative og

døde trær som preger landskapet skal ikke hogges.

Direktoratet for naturforvaltning kan ved særskilt forskrift regulere eller forby beiting som skader landskapets art og karakter.

3. Dyrelivet

Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk er tillatt.

4. Kulturminner

4.1 Vern av kulturminne

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskapets særpreget eller karakter vesentlig.

4.2 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner

5. Motorferdsel

5.1 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

5.2 Bestemmelsen i punkt 5.1 er ikke til hinder for:

- a) motorferdsel ved militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.
- b) bruk av luftfartøy og lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget for uttransport av felt elg.
- c) nødvendig bruk av luftfartøy og beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med reindrift. Leiekjørere for reineier eller reindriftsansvarlig må medbringe skriftlig

dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver for at kjøringen skal være lovlig.

d) motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og kraftanlegg. Det skal i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

e) motorferdsel for transport av syke/skadde bufe i medhold av lov om dyrevern. Kjøretøy som benyttes skal være skånsom mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.

5.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a) øvingskjøring for formål nevnt i pkt 5.2 a).
- b) bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med husdyrhold.
- c) motorferdsel i forbindelse med vedhogst etter pkt. 2.2 f).
- d) bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter.
- e) bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til byggearbeid og vedlikehold på bygninger, anlegg og innretninger.
- f) bruk av luftfartøy for uttransport av felt elg.
- g) bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift.
- h) motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg.

For reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser med grunnlag i godkjent distriktsplan etter reindriftsloven slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.

6. Forurensning

6.1 Forbud mot forurensning

Forurensning og forsøpling er forbudt. All bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt.

6.2 Støy

Unødvendig støy skal unngås.

§ 4. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 5. Forvaltningsplan

Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning

§ 6. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten eller den som forvaltningsmyndigheten bestemmer kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- og kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 7. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 8. Rådgivende utvalg

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av landskapsvernområdet.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks.

4.2 Arbeidsutvalgets alternative forslag

Arbeidsutvalget har fremmet et forslag der landskapsvernområdet er mindre i

utstrekning enn Fylkesmannens forslag, dette vil kunne ha betydning for hvilke gårds- og bruksnummer som er berørt. Videre er det en forutsetning for dette forslaget at Indre og Ytre Stelåga kan benyttes i kraftproduksjon. Det planlegges ingen installasjoner innenfor landskapsvernområdet, men vannføringa i elvene vil bli redusert. Dette medfører at det i § 3 pkt 1.2 arbeidsutvalgets forslag til Melfjorden landskapsvernområde kommer inn et punkt 1.2 d slik:

1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

d) redusert vannføring i elvene knyttet til nedbørfeltet for Stelågene i forbindelse med kraftutbygging.

4.3 Kommentarer til forslag til forskrift for Melfjorden landskapsvernområde

§ 1 Formål

Formålet er førende for forskriftsutforming, avgrensning og senere forvaltning av området. Derfor er formuleringen av dette viktig. Forskrifter og avgrensning skal ikke være strengere eller mer omfattende enn det som kreves for å ta vare på verneverdiene.

I formålsbestemmelsen framheves områdets egenart/særtrekk. Landskapsvern opprettes med hjemmel i naturmangfoldlovens § 36. Det skal derfor fremgå av formålsbestemmelsen hvilke alternativ i § 36 som er grunnlag for vernet. I dette området er det naturlandskap av økologisk og opplevelsesmessig verdi.

Det foreslåtte landskapsvernområdet utgjør en del av reindriftas bruksareal i Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Forslaget søker å utforme et vern og en forvaltningspraksis som gir akseptable rammebetingelser for reindrifta,

samtidig som hensynet til verneverdiene blir godt ivaretatt.

§ 2 Avgrensning

Her klargjøres det hvilke eiendommer som er berørt og hvor forskrift og vernekart skal oppbevares.

Melfjorden landskapsvernområde vil bli liggende utelukkende på privat grunn. Knekkpunktene blir koordinatfestet ved grensemerking. Når jordskifteretten har gjennomført en grensegangssak lager de et jordskiftekart. I området er det uavklarte eiendomsgrenser, grensene er i alle fall mangelfulle i det offentlige eiendomsregisteret. Fylkesmannen har ikke lykkes i å klarlegge eiendomsforholdene i området gjennom verneplanprosessen. Dette på tross av at det er sendt forepørsel til alle registrerte eiere på alle bruksnummer på både gårdsnummer 25 og 26 i Rødøy. Vi foreslår derfor i forskriften å klargjøre at alle bnr på gnr 25 og 26 i Rødøy kan bli berørt.

§ 3 Vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene definerer den framtidige bruken av området. Bestemmelsene er samlet under tema. Bestemmelsene har en oppbygging der forbudet/hovedregelen nevnes først. Deretter kommer en oversikt over unntak fra forbudet/hovedregelen og til sist hva det kan søkes om unntak for. Det at man kan søke om unntak for ulike tiltak innebærer ikke at forvaltningsmyndigheten må gi tillatelse. En eventuell tillatelse kan gis etter en nøye vurdering av tiltakets konsekvenser i forhold til verneformålet. Dispensasjon kan gis på vilkår.

Vernebestemmelsene kommer i tillegg til annen lovgivning. Tiltak som forskriften ikke regulerer må fortsatt ha tillatelse etter gjeldende særlov.

1. Landskapet

I landskapsvernområder er det et generelt vern av landskapet. Alle inngrep som

endrer landskapet er i hovedregelen forbudt. Dette gjelder kun inngrep på overflaten. Det vil si at om man skal lage en tunnel under landskapsvernområdet, vil ikke denne rammes av forskriften med mindre den fører til inngrep/forandringer på overflaten. Dette er en viktig avklaring i forhold til ønske om veiforbindels mellom Rødøy og Rana, som er ønsket framført som tunell under det aktuelle området fra Nordfjorden til Melfjordbotn, og også dersom utbygging av Stelågene blir aktuelt slik arbeidsutvalgets alternative forslag åpner for.

Punkt 1.1

Eksemplifiseringen under dette punktet skal være typiske eksempler på ulovlige tiltak/inngrep. Unntak fra forbudene er vist gjennom generelle unntak i pkt. 1.2 og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i pkt. 1.3. Opplistingen av forbud skal være så konkret som mulig og tilpasses det enkelte verneområdet, enkelte tilfeller som står listet i malen er derfor utelatt da det ikke er aktuelle i Melfjordens landskapsvernområde, dette gjelder etablering av oppdrettsanlegg (sjøareal inngår ikke i landskapsvernområdet), opplag av båter (det er ikke egnede lokaliteter for opplag av båt i landskapsvernområder) og nydyrking (det er ikke dyrkbar jord innenfor landskapsvernområdet).

At opplistingen ikke er uttømmende innebærer et forbud mot liknende inngrep i landskapet

Punkt 1.2

Punktet gir generelle unntak. Disse skal beskrives og avgrenses presist. Det finnes en rekke eksempler på at "lovlige" tiltak gjennomført over en rekke år, samlet innebærer en uheldig påvirkning på landskapet.

I 1.2 a) og b) er det gitt åpning for vedlikehold av bygninger og stier, skilt og

liknende. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger og utvidelser av hytter. Dette må det søkes om, jf. 1.3 a).

I malen for landskapsvernområder er det flere punkter 1.3 c-g. Ingen av disse synes nødvendig i Melfjorden landskapsvernområde og er derfor utelatt. Dette gjelder vedlikehold av eksisterende veier (det er ingen veier i landskapsvernområdet), drift og vedlikehold av jordbruksarealer (det er ikke dyrka mark innenfor landskapsvernområdet), anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerding (det er ikke arealer der dette er aktuelle problemstillinger) og punkter knyttet til drift og vedlikehold og oppgradering av kraftlinjer. Kraftlinja over Melfjordloftan ligger ikke innenfor vernet område. Motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold er det tatt hensyn til i punkt 6.

Det er tatt inne et punkt 1.3 c) om oppsetting av midlertidige gjerder i landbruket og reindrifta som skal stå en sesong. Det er få arealer der dette kan tenkes aktuelt innenfor landskapsvernområdet, men det tas med for å sikre at slike tiltak kan gjennomføres dersom nødvendig. Formuleringen om midlertidige gjerder er i tråd med bestemmelsene i reindriftsloven.

I arbeidsutvalgets alternative forslag er det lagt inne et punkt om at vernet ikke er til hinder for reduksjon i vassføring i elvene tilknyttet nedbørfeltene til Indre og Ytre Stelåga. Dette er gjort for å sikre at disse elvene kan bygges ut til kraftformål uten å være i strid med landskapsvernet. Det forutsettes da at alle installasjoner i forbindelse med utbygging skjer utenfor landskapsvernområdet.

Punkt 1.3

Punktet gir unntak som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til.

Punkt 1.3 følger i hovedsak forskriftsmalen. Her gis det åpning for å gi tillatelser til ombygging og utvidelse av bygninger. Det gis også anledning til å oppføre frittstående bygninger som kun skal benyttes som uthus/utedo. Ved brann eller naturskade kan det også gis tillatelse til gjenoppføring.

Fra malens retningslinjer vises til at tillatelse til inngrep skal bare kunne gis etter en grundig vurdering av konsekvenser på kort og lang sikt. Retningslinjer for dispensasjonspraksis kan trekkes opp gjennom arbeidet med forvaltningsplan, jf. forskriften § 5. Med ombygging menes bygningsmessige endringer innenfor eksisterende grunnflate. Innvendig ombygging er tillatt uten søknad. Bruksendring krever ikke tillatelse etter verneforskriften, jf. ovenfor.

Bygning for uthus/utedo kan ikke oppføres med det formål å utvide overnattingskapasitet. Tillatelse til oppføring av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade vil normalt bli gitt. Det skal imidlertid settes krav til plassering/tilpasning til terreng, utforming av bygning osv.

I malen finnes bestemmelser for tilrettelegging for vinterveger eller barmarkstransport av skogsvirke og oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendige for jordbruksformål. Begge disse ansees uaktuelle i Melfjorden landskapsvernområde. Det er ikke forhold for skogsdrift i det omfanget som trenger slike tillatelser og jordbruket i området begrenses til beitebruk.

Det åpnes for å kunne gi tillatelse til bygninger og anlegg som er nødvendige

for utøvelse av reindrift selv om det også for denne næringa ansees som relativt usannsynlig at det er behov for slike innenfor landskapsvernområdet.

Punkt om oppgradering og fornyelse av kraftanlegg og kraftlinjer tas også ut da det ikke finnes slike innenfor landskapsvernområdet.

Punktet om oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak for å trygge ferdselen til sjøs tas med for å sikre en slik mulighet dersom det skulle være nødvendig. Også dette ansees som relativt usannsynlig.

2. Plantelivet

Punkt 2.1

Vegetasjon er ikke vernet ut over det som kan føre til at det vernede landskapets særpreg eller karakter endres vesentlig. En viktig del av landskapet i Melfjorden er de rike løvskogsliene utover langs nordsida. Dermed er for eksempel snauhogst eller planting av skog noe som kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig.

Punkt 2.2

Dette punktet presiserer at beite og vedhogst er tillatt. Når det gjelder vedhogst presiseres at særmerkede, dekorative og døde trær som preger landskapet ikke skal hogges og også at hogsten ikke skal åpne store flater, dvs skje som plukkhogst.

3. Dyrelivet

Det er ikke fastsatt særskilte bestemmelser om jakt og fiske innenfor landskapsvernområdet. Her gjelder vanlige bestemmelser etter viltloven, samt lakse- og innlandsfiskloven.

4. kulturminner

Kulturminner er en del av vernet og punkt 4.1 og 4.2 presiserer dette. For forvaltning av kulturminner må alltid

kulturminnemyndighetene kobles inn, dvs Sametinget for samiske kulturminner og Nordland fylkeskommune for andre kulturminner.

Ferdsel

I malen er punkt 5 om ferdsel her gis mulighet for å regulere organisert ferdsel og ferdselsformer som ikke skjer til fots (for eksempel ridning og sykling). I Melfjorden landskapsvernområde er dette lite aktuelt på grunn av topografien. Fylkesmannen foreslår derfor at det ikke tas med et punkt fem om ferdsel. Det vil bety at ferdsel i området kun reguleres av bestemmelsene i friluftsløven.

5. Motorferdsel

I malen er motorferdsel punkt 6, men pga at vi foreslår å ikke ta med punkt 5 om ferdsel blir motorferdselspunktet nr 5 i denne forskriften.

Motorferdsel er et omstridt tema så vel i verneplanprosesser som i den generelle samfunnsdebatten. Verneforskriften kan ikke lempe på reglene i motorferdselloven, det er med andre ord ikke anledning til å ha et mer liberalt regelverk innenfor et verneområde enn utenfor. Det er hensynet til verneverdiene og verneformålet som er førende for forskriftsutformingen.

Teamet har ikke vært framtrødende i forhold til dette området. Dette er nok mye på grunn av områdets karakter som ikke gjør motorisert ferdsel særlig aktuelt. Det er kun reindrifta som har motorferdsel av noe omfang i området, samt Statnett ved inspeksjon av kraftlinja eller i forbindelse med reparasjoner/vedlikehold på linja.

Punkt 5.1

Bestemmelsen følger forskriftsmalen. All motorferdsel til lands og til vanns er forbudt.

Punkt. 5.2.

Dette punktet gir direkte unntak fra 5.1 for noen aktiviteter, dvs at det ikke trengs søknad til forvaltningsmyndigheten. Forskriftsmalen har her 10 underpunkter. Av disse ansees 5 som aktuelle i Melfjorden landskapsvernområde. Dette er unntak for militær operativ virksomhet, politi, ambulanse, brannvern, rednings- og oppsynsvirksomhet, punkt 5.2 a). Bruk a lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget for uttransport av felt elg og hjort, punkt 5.2 b). Nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med reindrift, punkt 5.2 c). Motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og kraftanlegg, punkt 5.2 d). Og motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe og tamrein i medhold av lov om dyrevelferd, punkt 5.2 e).

For punkt 5.2 c har vi avveket fra malen med at vi foreslår at også reindriftas bruk av luftfartøy skal være direkte unntatt. Det samme gjelder bruk av luftfartøy for transport av felt elg eller hjort.

Punkt 5.3 Dette punktet angir hva det kan søkes om unntak fra 5.1 for. Dvs. at for å gjennomføre disse aktivitetene må det sendes søknad til forvaltningsmyndigheten som deretter avgjør om det skal eller ikke skal gis tillatelse. Dette gjelder øvingskjøring for formål nevnt i 5.2 a). Fylkesmannen ser det som relativt lite aktuelt med øvingskjøring i dette området pga. topografien, men tar punktet med da det nok kan tenkes muligheter i deler av området. Ellers tas her med mulighet for å søke om bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med bufehold, dette kan for eksempel være behov for å kjøre ut saltslikkestein. Det er i dag ikke bufehold i landskapsvernområdet.

Det gis også anledning til å søke om bruk av motorkjøretøy i forbindelse med vedhogst. Det er svært få områder det lar

seg gjøre å bruke motorkjøretøyer i den forbindelse.

Reindriftas bruk av barmarkskjøretøy er søknadspliktig. Det vil bli gitt flerårige dispensasjoner, og godkjent distriktsplan kan benyttes som søknadsgrunnlag.

Ved drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftlinje kan det bli behov for motorferdsel også inn i landskapsvernområdet. Dette er oppgaver som planlegges i god tid og som skiller seg fra hendelser med akutt utfall. Motorferdsel i denne forbindelse da omsøkes på forhånd.

Det er ikke tatt inn noen hjemmel for å gi dispensasjon for bruk av snøskuter for å frakte varig forflytningshemmede til egen hytta slik punkt 6.3 j i malen angir. Dette fordi det ikke er hytter i landskapsvernområdet. Videre er det heller ikke veier i landskapsvernområdet slik at det ikke er behov for motorisert ferdsel i den forbindelse.

6. Forurensing

Hovedregelen er at avfall skal tas med ut av området. I noen tilfeller kan det likevel være hensiktsmessig at noe avfall brennes for å redusere transportbehovet. Brenning av avfall krever normalt tillatelse etter forurensningsloven.

Punkt 6.1

Forurensningsloven gjelder på lik linje i verneområdet som ellers. Bestemmelsen går ikke ut over det som ligger i den, men er en presisering av det forbudet som gjelder generelt.

I forskriftsmalen er det gitt åpning for bruk av sand og lignende for snøsmelting. Det er ikke kommet frem noe behov for en slik bestemmelse, og den er derfor foreslått tatt bort.

Punkt 6.2 om forbud mot unødvendig støy er i tråd med forskriftsmalen.

§ 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Punktet er i tråd med forskriftsmalen og følger naturmangfoldlovens § 48. Det er ikke gitt anledning til å foreslå alternative ordlyder her og denne bestemmelsen skal være med i alle verneforskrifter. I direktoratets rundskriv november 2001, revidert 2010 "Forvaltning av verneforskrifter er det gitt veiledning til innholdet i de generelle dispensasjonsbestemmelsene.

§ 5 Forvaltningsplan mv

Punktet er i tråd med forskriftsmalen. Forvaltningsplanen skal vise hvordan forskriften skal praktiseres og være et hjelpemiddel for forvaltningsmyndigheten i den daglige forvaltningen av verneområdet. Målsettingen er å kunne styre aktiviteter/virksomhet innenfor et verneområde slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter mellom ulike brukerinteresser. Retningslinjene som

trekkes opp i forvaltningsplanen må ligge innenfor rammen av forskriften.

§ 6 Skjøtsel

Punktet er i tråd med forskriftsmalen.

§ 7 Forvaltningsmyndighet

Punktet er i tråd med forskriftsmalen.

§ 8 Rådgivende utvalg

Punktet er i tråd med forskriftsmalen. Et rådgivende utvalg skal følge utviklingen i verneområdet og bistå forvaltningsmyndigheten med råd og uttalelser i forvaltningsspørsmål. Sammensetningen av slike råd må blant annet vurderes ut fra forvaltningsmessige utfordringer. Rådgivende utvalg bør som hovedregel oppnevnes for hele verneområdet. Det bør vurderes om et rådgivende utvalg bør utpekes for hele Saltfjellet-Svartisen med omkringliggende landskapsvernområder og naturreservat.

§ 9 Ikrafttredelse

Punktet er i tråd med forskriftsmalen. Ikrafttredelse vil være den datoen vernet blir vedtatt av Regjeringen ved Kongelig Resolusjon.

4.4 Forslag til revidert forskrift for et utvidet Blakkådalen naturreservat.

Blakkådalen naturreservat ble opprettet i 1992. Fylkesmannen ser ikke behov for vesentlige endringer i verneforskriften, men forskriften oppdateres i henhold til ny lov og ny mal.

Forskrift om vern av Blakkådalen naturreservat i Rana kommune i Nordland fylke

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 8, jfr. § 10 og §§ 21, 22 og 23, er et område i Rana kommune, Nordland fylke, vernet som naturreservat ved kgl.res. av 4. desember 1992 under

betegnelsen Blakkådalen naturreservat. Utvidet ved kgl.res. av i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold av 19. juni 2009 nr 100.II § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt naturvitenskapelig verdi som et helhetlig dalføre med et spesielt barskogområde med to granforekomster som er blant de nordligste i Europa, samt furuskog av ekte urskogkarakter. Videre skal vernet sikre

viktige områder med tanke på dokumentasjon av endringer i skoggrensen og treslagssammensetting i et klimaperspektiv

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr:
147/18, 103/1, 104/1 og 104/2 i Rana kommune

Naturreservatet dekker et totalareal på 22,3 km².

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk... datert

Miljøverndepartementet...

De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Rana kommune, hos Fylkesmannen i Nordland fylke, i Miljødirektoratet og i Miljøverndepartementet. Det samme gjelder jordskiftekartet som lages etter grensemerking.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger,

anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

- d) Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer, jaktprøver eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Beiting. Forvaltningsmyndigheten kan regulere beitetrykket hvis nødvendig av hensyn til verneformålet.
- e) Vedlikehold av eksisterende bygninger, anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- f) Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.
- g) Setting av potet i tilknytning til Skogstua.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- b) Bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning er forbudt utenom traséer godkjent for slik bruk i forvaltningsplan

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.
- b) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- c) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
- d) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med helikopter eller lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- e) Militær lavtflyging under 300 meter

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d) (teltleirer, arrangementer mv)

- b) Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.
- c) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering/fornyelse av kraftledninger.
- d) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- e) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- f) øvingskjøring for formål nevnt i § 6 a)
- g) Avgrensede tiltak i reservatet for å hindre større skader på omkringliggende skog.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, i samsvar med naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, i samsvar med naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan/skal utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

5 Forvaltning og oppsyn

5.1 Forvaltningsmyndighet

Forvaltningen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er i dag tillagt et lokalt forvaltningsstyre, Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Styret består av representanter fra de berørte kommunene, Nordland fylkekesting og representanter utnevnt av Sametinget. Saksbehandlingen skjer av et sekretariat med nasjonalparkforvaltere med kontor på Storjord i Saltdal. Disse legger fram forslag til vedtak for politisk behandling i styret eller i arbeidsutvalget for styret der sakene er delegert. Enkelte saker er også delegert ned til forvalterne.

Den utvidede Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Melfjorden landskapsvernområde vil bli forvaltet av Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Styret har da hovedansvar for å ta vare på de unike kvalitetene i området og skal sørge for en helhetlig og kontinuerlig forvaltning av nasjonalparken på tvers av administrative grenser og innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Styrets oppgaver er blant annet å behandle søknader etter verneforskriften, utarbeide utkast til forvaltningsplan og sørge for nødvendig skjøtsel, tilrettelegging, merking og informasjon.

5.2 Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg

Det er viktig med god dialog mellom nasjonalparkforvaltningen og brukere, rettighetshavere og grunneiere av områdene. Det er derfor etablert ulike utvalg for å sikre en viss kontinuitet i kontakten. Midtre Nordland nasjonalparkstyre har opprettet både faglig rådgivende utvalg og administrativt utvalg. Styret må selv vurdere om det er behov for

å supplere eller gjøre endringer i utvalgene som følge av denne verneplanen.

I henhold til § 8 i forslaget til verneforskrift skal det etableres et rådgivende utvalg for forvaltningen av området. Nasjonalparkstyret har oppnevnt et slikt utvalg og det er opp til styret hvilken sammensetning utvalget skal ha i framtida.

Mange saker som behandles av områdestyret vil også kreve behandling etter andre lovverk som kommunene forvalter, spesielt plan- og bygningsloven. For å sikre at forvaltningen av nasjonalparken blir godt integrert i den kommunale forvaltningen, er det også opprettet et administrativt kontaktutvalg med representanter fra kommunene.

5.3 Forvaltningsplan

I henhold til vernebestemmelsenes § 5 skal det utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon og så videre. Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket i henhold til naturmangfoldlovens § 35.

Forvaltningsplanen skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal samtidig sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet. Ved hjelp av en forvaltningsplan skal man unngå tilfeldige enkeltavgjørelser som kan være uheldige for verneverdiene. Gjennom planarbeidet skal det avklares og tas stilling til hvordan ulike verne- og brukerinteresser skal behandles. Slik vil forvaltningsplanen også bidra til en mer forutsigbar forvaltning av verneområdet, og til at konflikter dempes.

Forvaltningsmål og retningslinjer i planen skal gis innenfor rammen av verneforskriften. Det kan ikke utformes retningslinjer i forvaltningsplanen som er i strid med vernebestemmelsene. Planen kan

imidlertid presisere og utdype verneforskriftene som en støtte til den praktiske forvaltningen av verneområdet.

Forvaltningsplanen er i utgangspunktet ikke et juridisk bindende dokument, men kan være juridisk bindende der bestemmelser i verneforskriften viser direkte til planen. Dette er tilfellet for en noen av bestemmelsene i nasjonalparken, men ikke i landskapsvernområdet. De juridisk bindende delene av planen vil bli særskilt uthevet i planforslaget.

Utkastet til forvaltningsplan for nasjonalparken vil bygges opp etter felles mal for forvaltningsplaner utarbeidet av Miljødirektoratet, jf. DN-håndbok 17-2008 – *Områdevern og forvaltning*. Den vil bygge på eksisterende kunnskap om verneverdier, eksisterende forvaltningsplan fra 1990, innspill til forvaltningsplanen, forvaltningspraksis, forvaltningens erfaring og regionale og nasjonale føringer. Utkastet til forvaltningsplan utarbeides av nasjonalparkstyret ved nasjonalparkforvalterne. Forvaltningsplanen kan ikke slutføres før vedtak om eventuell utvidelse og Melfjorden landskapsvernområde er avgjort. Utkast til plan er på høring samtidig med denne verneplanen da den utfyller og klargjør vernet.

Utkastet til forvaltningsplan vil bli bearbeidet videre av forvaltningsmyndigheten etter vedtak om vern. Endelig godkjenning av forvaltningsplanen gjøres av Miljødirektoratet.

5.4 Kunnskapsgrunnlaget

En grunnleggende forutsetning for kunnskapsbasert forvaltning av nasjonalparken er at verneverdiene og brukerinteressene er identifisert og beskrevet. Det er gjennomført flere faglige registreringer og undersøkelser før og i

løpet av planarbeidet. Disse har dannet noe av grunnlaget for beskrivelsen og vurderingen av de ulike bruker- og verneinteressene i verneforslaget. Oversikt finnes i litteraturhenvisningen. Naturtyper og rødlistearter er dokumentert i de offentlige databasene Naturbase og Artsdatabanken. Både eksisterende verneområde og foreslått utvidelse av nasjonalparken og landskapsvernområdet rommer kulturminner fra mange tidsperioder og med ulik frednings- og vernestatus. Ikke-samiske kulturminner er stort sett dokumentert i den nasjonale databasen Askeladden. Basen er passordbelagt, men informasjonen er allment tilgjengelig på nettstedet kulturminnesøk (www.kulturminnesøk.no).

Selv om det finnes mye kunnskap om verne- og brukerinteressene i området, er det fremdeles behov for kunnskap. Områdets geologiske verneverdier er mangelfullt dokumentert. Det mangler også naturtypekartlegginger for deler av den eksisterende nasjonalparken. Videre er det et stort potensial for å finne flere rødlistearter, spesielt innenfor sopp, karplanter og insekter. Det er stort behov for å vurdere tilstand, skjøtselsbehov og sårbarhet for naturtypene i eksisterende og ny del av nasjonalparken.

Kulturminner er ikke uttømmende undersøkt. Det kan også være behov for å registrere tilstand og vurdere tåleevne på noen lokaliteter.

5.5 Overvåking

Det foregår i dag noe overvåking av verneverdier i området. Statens naturoppsyn (SNO) og Fjelltjenesten gjennomfører årlige tellinger av hekkende rovfugl. Det registreres også ynglinger av rovdyr (ikke i regi av nasjonalparkforvaltningen). SNO/Fjelltjenesten får gjennom sin kontinuerlige aktivitet i området et godt bilde av situasjonen. Fylkesmannen ser

behov for å styrke overvåkingen innenfor flere områder.

Det vil være viktig å følge med på utviklingen av enkelte sårbare naturtyper og forekomster av rødlistearter, spesielt i områder med noe ferdsel. Dette gjelder både med tanke på skjøtselsbehov, informasjonsbehov og tiltak.

Kulturminnene er dels utsatt for gjengroing og forfall, dels for slitasje der det er mye ferdsel. Det er behov for å prioritere de mest verdifulle og/eller utsatte kulturminnene, og følge med på tilstanden. De områdene som omfattes av denne verneplanen har stort sett lite ferdsel og det er pr i dag ikke særlige behov for å gjøre tiltak eller overvåke ferdsel til fots i disse områdene.

Overvåking skal fortrinnsvis baseres på konkrete og etterprøvbare mål og et sett av tilstandskategorier og standarder. Disse er under utvikling på nasjonalt nivå, og det kan derfor være en utfordring å etablere en faglig god overvåking for mange av verneverdiene nå. Overvåking er dessuten ressurskrevende, og de tilgjengelige ressursene vil være begrensede. Det er derfor en utfordring å prioritere hvor innsatsen skal settes inn. Fylkesmannen mener det bør utarbeides et eget overvåkingsprogram for nasjonalparken, der alle vesentlige verneverdier inngår.

5.6 Oppsyn

Med vernet oppstår et behov for å føre oppsyn med at verneverdiene bevares, og at verneforskrift og dispensasjonsvedtak overholdes. Statens naturoppsyn (SNO) er den statlige instansen som har ansvar for naturovervåking og oppsyn i Norge. I Nordland kjøper SNO tjenester hos Statskog Fjelltjenesten i tillegg til bruk av eget personell. Pr i dag er det i praksis Fjelltjenesten som har oppsyn med nasjonalparkene, landskapsvernområdene og naturreservatene i og rundt Saltfjellet-

Svartisen. Oppsynet er tillagt oppsynsmyndighet etter naturmangfoldloven, friluftsløven, viltloven, lakse- og innlandsfiskekloven, motorferdselloven, kulturminneloven og deler av forurensningsloven. Det er viktig å sikre et oppsyn med et omfang og en kvalitet som står i forhold til områdets størrelse, verneverdier og den aktiviteten som pågår der. Dette gjelder både antall oppsynstimer og kompetansen i oppsynet.

Hovedoppgavene for et fremtidig oppsyn i området kan være:

- ✓ veilede og informere brukere og besøkende
- ✓ kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriften og annet regelverk
- ✓ holde oversikt over utviklingstendenser i bruken av området
- ✓ føre oppdatert status for natur- og kulturverdiene i området, med vekt på truede og sårbare arter og forekomster
- ✓ føre tilsyn med og eventuelt vedlikehold på statlig eiendom, herunder informasjons- og oppmerkingsmateriell. Dette omfatter også merking av verneområdet.

5.7 Skjøtsel og tilrettelegging

Forslaget til verneforskrift har en rekke bestemmelser som skal hindre at tekniske inngrep skal komme i konflikt med verneverdiene. For mange av verneverdiene er imidlertid ikke dette nok – de krever skjøtsel for å opprettholdes.

Med skjøtsel menes her aktive tiltak på økologisk eller kulturfaglig grunnlag som forvaltningsmyndigheten setter i gang for å ta vare på eller fremme områdets natur- og kulturkvaliteter i samsvar med verneformålet. Skjøtselstiltak kan for eksempel være restaurering, rydding, tynning, hogst, beiting, slått og brenning.

Kanaliserings av ferdsel regnes også som et skjøtselstiltak når formålet er å styre ferdselen bort fra et sårbart naturmiljø eller kulturminne.

Ressursene til skjøtsel begrensede, og innsatsen må prioriteres til de viktigste forekomstene. Dette krever god kunnskap om hvilke skjøtelsbetingede natur- og kulturkvaliteter som finnes innenfor området, og hvilke typer skjøtsel som vil fungere best for å fremme disse verdiene. Skjøtelsplaner er et viktig verktøy for å sikre riktig prioritering og god kvalitet på skjøtelsarbeidet. Slike planer vil derfor bli utarbeidet for de høyest prioriterte områdene innenfor nasjonalparken. I dag er det for eksempel utarbeidet skjøtelsplan for slåttemarkene tilknyttet Bredek, Granneset og Stormdalen i eksisterende nasjonalpark.

Det er pr dato ikke registrert spesielt viktige forekomster av skjøtelsbetingede naturtyper innenfor de områdene som omfattes av denne verneplanen og det er derfor ikke foreslått å utarbeide skjøtelsplan for noen av områdene her. Men dette kan endre seg med ny kunnskap.

Informasjon er en svært viktig del av forvaltningen av verneområder. Gjennom god informasjon oppnås bevisstgjøring om verneverdiene og hvordan de kan bevares. Informasjon om naturfaglige og kulturhistoriske verdier kan dessuten gi enda bedre opplevelser for dem som besøker området. Informasjon kan formidles gjennom mange kanaler, f. eks. skilting, brosjyrer og andre trykksaker, informasjonstavler, informasjonssenter og internett, samt via oppsynspersonell, undervisningspersonell, turledere og natur- og kulturveiledere.

Forvaltningsplanen vil ta for seg slike spørsmål og nasjonalparkstyret står fritt til å prioritere tiltak. Informasjonsopplegg bør være preget av kvalitet, både i form og

innhold. Nasjonalparksenteret har en viktig rolle i arbeidet med formidling og informasjon.

Ny informasjonsteknologi (for eksempel smarttelefoner) kan være et verdifullt supplement til mer tradisjonelle informasjonsplakater. Guiding og veiledning i felt kan utføres av en rekke aktører, og er en spesielt god måte å formidle kunnskap på.

5.8 Skjerming av sårbare forekomster

Selv om hensynsfull ferdsel i de aller fleste tilfeller vil være uproblematisk for verneverdiene i både nasjonalparken og landskapsvernområdet, vil en viss skjerming kunne være nødvendig for noen forekomster. Dette gjelder for eksempel fjellrevhi eller viktige hekkelokaliteter for trua arter. Noen av disse ligger i tillegg på eller nær svært populære utfartsmål, og da blir skjerming spesielt aktuelt. Skjerming kan skje på flere måter. Informasjon kan gjøre besøkende oppmerksomme på at forekomsten er sårbar og hvordan man kan unngå at den ødelegges. Kanaliserings av ferdselen kan skje gjennom stier som går utenom forekomsten. Dette vil ofte være tilstrekkelig til å unngå for mye trakk, og vil heller ikke oppleves som noen sterk inngripen fra forvaltningens side. I enkelte tilfeller kan det imidlertid være nødvendig med mer restriktive tiltak, for eksempel å gjerde inne forekomsten. Den strengeste formen for skjerming er der det innføres fullstendig ferdselsforbud hele eller deler av året. Innenfor nasjonalparken er alle disse tiltakene aktuelle. Det vil være forvaltningsmyndigheten som igangsetter slike tiltak.

5.9 Forankring og samarbeid

5.9.1 Effektiv forvaltning, samarbeid

Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark er en godt etablert nasjonalpark. De områdene

som inngår i denne verneplanen for utvidelse er ikke spesielt mye brukt til friluftsliv, med unntak av området ved Austerdalsvatnet og marmorslottet. Nasjonalparken ligger likevel i nærheten av store befolkningskonsentrasjoner og vil bli brukt til friluftsliv og turisme også i framtida. Samtidig er det ei aktiv reindriftsnæring og annen beitenæring i og rundt nasjonalparken. Skal man lykkes i å ivareta verneverdiene må det være kvalitet i forvaltningen av området. Legitimitet,

kompetanse og kapasitet/ressurser er viktig.

Effektiv forvaltning tilsier et godt samarbeid mellom kommunene og nasjonalparkstyret. Nasjonalparkforvalterne er samlokalisert med flere fagmiljøer på nasjonalparksenteret på Storjord i Saltdal. Hvor også SNO, Fjelltjenesten og nasjonalparksenteret har kontorer.

6 Litteratur/dokumentasjon

Her gis en oversikt over de viktigste kildene brukt for i arbeidet med verneplanen. Flere av dokumentene har omfattende litteraturlister som også er oppsøkt der det har vært nødvendig.

Bendiksen, E., Brandrud, T. E. & Røsok, Ø. (red.) 2008 Boreale lauvskoger i Norge. Naturverdier og udekket vernebehov. – NINA Rapport 367. 331 s.

Blindheim, T., Hofton, T. H., Gaarder, G., Klepsland, J. T., Abel, K. og Høitomt, T. 2011. Naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Buskerud, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms. BioFokus-rapport 2011-2

Ellingsen, K. & Henriksen, J.E. 2007. Utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Kartlegging og verdisetting av kjente kulturminner og kulturmiljøer. NIKU rapport 18/2007

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H & Brandrud, T.E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. – NINA Fagrapport 54: 1-146.

Framstad, E., Stabbetorp, O.E., Skiftesvik, A.B. & Brandrud, T.E. 2009. Kriterier for vurdering av truede naturtyper. – NINA Rapport 428. 68 s.

Hofton, T. H., & Framstad, E. (red.) 2006. Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer. Del 2 årsrapport for registreringer i Midt-Norge 2005. NINA Rapport 151

Holtan, D. 2007. Saltfjellet-Svartisen. Naturtyper og botanikk på sørsida av nasjonalparken. Miljøfaglig utredning rapport 2007:60

Lauritzen, S-E. 2008. Utredning karst, grotter og kvartærgeologi i deler av Rødøy og Rana kommuner. Del I: Oversikt over kjente forekomster pr. desember 2007. Universitetet i Bergen.

Lauritzen, S-E. 2009. Utredning karst, grotter og kvartærgeologi i deler av Rødøy og Rana kommuner. Del II: Oversikt over kjente forekomster befaring 2008. Universitetet i Bergen.

Melby, M. W. 2007. Utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Rana og Rødøy kommuner, Nordland fylke. Landskapskartlegging. Miljøfaglig utredning rapport 2007:64.

Nybø, S., Strann, K-B., Bjerke, J., Tømmervik, H., Hagen, D., & Hofgaard, A. 2009. Tipasninger til klimaendringer i Nord-Norge og på Svalbard. Vurderinger av vernebehov og terrestriske økosystemers evne til å binde karbon. – NINA Rapport 436. 43 s + vedlegg

Polarsirkelen friluftsråd & Salten friluftsråd. 2007. Friluftsliv fra Melfjorden til Austerdalsisen.

Stortingsmelding nr 62 (1991-1992) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge

Stortingsmelding nr 37 (2000-2001) Om Vasskrafta og kraftbalansen. Det kongelege olje- og Energidepartement. 53 s.

Stortingsproposisjon nr 75 (2003-2004) Supplering av verneplan for vassdrag. Det kongelige Olje- og Energidepartement. 93 s.

Ødegaard, F., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2009. Rasmak, berg og bekkekløfter – Miljøforhold og påvirkninger på rødlistearter. Artsdatabanken, Norge.

(www.artsdatabanken.no)

St.prp.nr. 75 (2003-2004). Supplering av Verneplan for vassdrag

Nettsteder

www.artsdatabanken.no

www.ssb.no

www.borchbio.no/narin

DEL C

7 VEDLEGG

1. Temakart 1 Oversiktskart – dagens situasjon Saltfjellet-Svartisen
2. Temakart 2 Plankart verneplan utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark
3. Temakart 3 Fylkesmannens forslag til utvidet vern
4. Teamkart 4 Arbeidsutvalgets alternative forslag i Melfjorden, Glomdalen og Austerdalen
5. Temakart 5 Fylkesmannens forslag i Melfjorden, Glomdalen og Austerdalen
6. Temakart 2 Naturtyper registrert i utredningsområdet i Rana og Rødøy
7. Temakart 3 Kulturminner registrert i utredningsområdet i Rana og Rødøy
8. Temakart 4 Friluftsliv registrert i utredningsområdet i Rana og Rødøy

9. Temakart 5 Landskapsverdi registrert i utredningsområdet i Rana og Rødøy
10. Temakart 6 Landskapsområder og naturinngrep
11. Temakart 7 Inngrepsfrie naturområder (INON)
12. Temakart 8 Geologi
13. Temakart 9 Reindrift

14. Mandat arbeidsutvalg
15. Sammensetting arbeidsutvalg
16. Dagens forskrift for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark
17. Dagens forskrift for Storlia naturreservat
18. Dagens forskrift for Blakkådalen naturreservat
19. Dagens forskrift for Fisktjørna naturreservat
- 20.